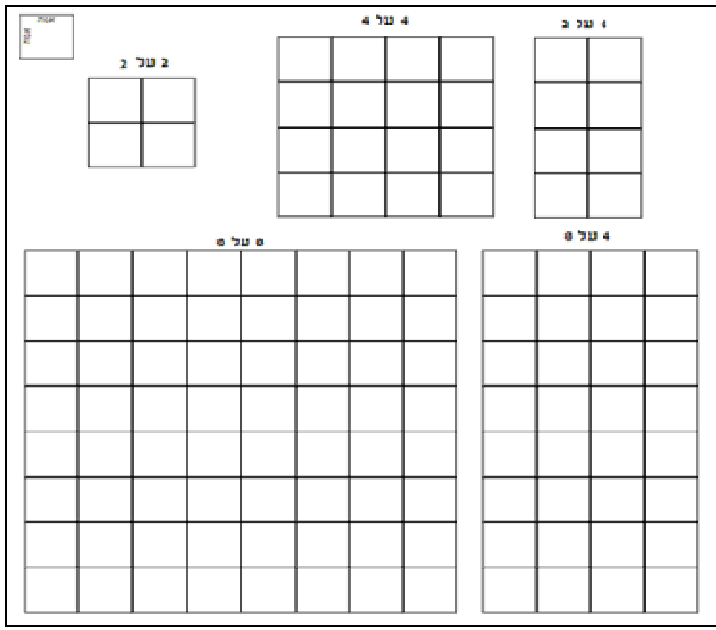

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר	לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
--	--	---------------	--	---------------------------------

ב. לעניין שני קבין תבואה המפוזרים בשמונה אמות – אם מפקירים קב אחד כי אינו חשוב, שני קבין חשובים ממנו, ואין מפקירים אותם, ואם מפקירים קב בארבע אמות משום שטרחה מרובה לאוספו, כל שכן שמפקירים שני קבין בשמונה אמות.

לפי הפירוש הראשון בתוס' הספקות הללו הם בחצי קב המפוזר **בשתי אמות על ארבע אמות**, ובשני קבין המפוזרים **בשמונה אמות על ארבע אמות**, כלומר שחצי קב תבואה מפוזר בשטח שהוא חצי מארבע על ארבע, ושני קבין מפוזרים בשטח שהוא שתי פעמים ארבע על ארבע.

ולפי הפירוש השני בתוס' כל שהיחס בין התבואה לשטח, שווה ליחס של קב בארבע אמות, בעלים מפקירים אותו, והספק הוא בחצי קב המפוזר **בשתי אמות על שתי אמות**, [שהשטח רביעי], ובשני קבין המפוזרים **בשמונה אמות על שמונה אמות**, [שהשטח כפול ארבע], שהיחס בין התבואה והטורח משתנה.

ג. לעניין קב שומשמין המפוזר בארבע אמות – אם מפקירים קב תבואה כי אינו חשוב, קב שומשמין חשוב ממנו שדמיו יקרים מהחטים, ואין מפקירים אותו. ואם מפקירים קב תבואה בארבע אמות משום שטרחה מרובה לאוספו, כל שכן שמפקירים קב שומשמין בארבע אמות, כי דקים הם, ויש טורח בקיבוצם יותר מהחטים.

ד. לעניין קב תמרים או רמונים המפוזר בארבע אמות – אם מפקירים קב תבואה כי אינו חשוב, כל שכן^א שמפקירים קב תמרים או רמונים שאין כאן כל שכן, אלא ששוים הם, וכך צריך לומר, 'אם מפקירים קב תבואה כי אינו חשוב, כמו כן מפקירים קב תמרים או רמונים'.

פרק שני אלו מציאות

דף כ"א

כלל האבדה

כל דבר שאדם מאבד, ואין לו בו סימן ניכר, הוא מתייאש ממנו, ונעשה הפקר לכל. וכל דבר שאדם מאבד, ויש לו בו סימן ניכר, אינו מתייאש ממנו, והמוצא אותו חייב להשיבו לו. ופרטי הדין הזה מבוארים בפרק שלפנינו.

מצא פירות מפוזרים

אם נמצאו הפירות באופן שניכר שלא הונחו שם מדעת אלא נפלו [=דרך נפילה], מאחר שאין בהם סימן, ודאי התייאשו מהם הבעלים, והרי הם הפקר לכל, **בין אם היו מעטים, ובין אם היו מרובים.**

ומכל מקום לדעת אביי, יאוש שלא מדעת אינו יאוש, כפי שיתבאר בעזרה"י בהמשך, ואם כן לדעתו אין הפירות הפקר, עד שנשמע שהתייאשו מהם בעליהם.

ואם נמצאו הפירות באופן שניכר שהונחו שם מדעת הבעלים [=דרך הינוח], מאחר שהבעלים יודעים היכן הם, אינם מתייאשים מהם, והמוצא חייב להכריז, **בין אם היו מעטים, ובין אם היו מרובים.**

ואם היו אלו פירות שנתרו בשדה אחר שדשו את התבואה בשעת אסיפת הגרנות, אף על פי שיודעים הבעלים שהם שם, **אם אין שווה בעיניהם לטרוח לבוא לאוספם, מפקירים הם אותם, ומותרים לכל.** והכלל הוא שאם מפוזר קב תבואה [של חטים] בארבע אמות על ארבע אמות או יותר, אינם טורחים לאספם, ומפקירים אותם לכל, אבל אם היה מפוזר קב תבואה [של חטים] בפחות מארבע אמות, חוזרים לאוספם ואין מפקירים אותם.

ולעניין זה **הסתפקו בגמרא,** מה הסיבה שמפקירים קב תבואה המפוזר בארבע אמות, **האם משום שקב תבואה אינו דבר חשוב, או משום שלאסוף קב בארבע אמות טרחה מרובה היא, ונפקא מינה :**

א. לעניין חצי קב תבואה המפוזר בשתי אמות – אם מפקירים קב אחד כי אינו חשוב, כל שכן שמפקירים חצי קב, ואם מפקירים קב בארבע אמות, משום שטרחה מרובה לאוספו, חצי קב בשתי אמות טרחה מועטת ואין מפקירים.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

נחתום, מחרוזות של דגים, וחתיות של בשר].

ג. לשונות של ארגמן. אדם מרגיש בחסרונם, כי ממשמש בהם מחמת חשיבותם. [ולפי גרסת הרא"ש, גיזי צמר, ואגודות פשתן, ולשונות של ארגמן, מרגיש בחסרונם מתוך כובדם].

ממתי הכל מותרים בלקט

הלקט, הם השיבולים הנופלות מהקוצר בשעת הקצירה, ממתנות עניים הוא, וכל זמן שלא התיימשו ממנו העניים, מי שאינו עני אינו רשאי לקחתו, ורק **משעה שהתיימשו ממנו כל העניים**, נעשה הפקר לכל אדם.

עניים שאינם במקומו של הלקט, מתיימשים ממנו מיד, כי יודעים שיטלו אותו עניי מקומו ולא הם, [ולדעת רבא, אפילו אם לא היו מתיימשים מיד, היו מתיימשים בשעת יאוש עניי מקומו, ואף על פי שאינם יודעים שהגיע שעת היאוש, משום שיאוש שלא מדעת הוא כיאוש].

ועניי מקומו של הלקט מתיימשים ממנו אחר שילכו הנמושות בשדה. לדברי רבי יוחנן, נמושות לשון הליכה הוא, כמו מש ממקומו, והכוונה לעניים הזקנים שהולכים על משענתם בנחת, ורואים כל שבולת ושיבולת. ולדברי ריש לקיש, נמושות לשון מישוש הוא, והכוונה שהלכו בשדה לוקטים אחר לוקטים, ומיששו את כל השדה היטב.

תבואת הפקר לענין מעשר

תבואה שהפקירה קודם שנגמרה, פטורה ממעשרות. ותבואה שהפקירה אחר שנגמרה, חייבת במעשרות.

דין פירות הנמצאים בצד השדות

א. מצא תאנה תחת אילן התאנה, או בצד השדה ששוטחים בו תאנים לייבשן [=שדה קציעות], הרי היא הפקר ומותר לקחתה.

לדעת רבא, התאנים מותרות לכל, אף על פי שלא נודע לבעלים שאבדו, **כי יאוש שלא מדעת הוא כיאוש.**

ולדעת אביי, אם הבעלים אינם יודעים שהתאנים אבודות, אסור לקחתן. והסיבה לכך, שמן הסתם הן מותרות, **כי מן הסתם הבעלים יודע שהן אבודות. תאנה שתחת האילן מותרת, משום שכל עץ תאנה משיר מעט מפירותיו,** והבעלים יודע שמה שינשור יטלוהו עוברי דרכים. **ותאנה שבצד שדה [קציעות] שמייבשים אותה, מותרת, כי תאנים אלו חשובות הן,** וממשמש בהן כל שעה, **וכשאובדת אחת מהן מיד נודע לו.**

תמרים או רימונים שזולים הם מחטים, ואם מפקירים קב תבואה בארבע אמות משום שטרחה מרובה לאוספו, קב תמרים או רימונים בארבע אמות טרחה מועטת לאוספם, כי גדולים הם, ואין מפקירים אותם.

יאוש שלא מדעת

א. המאבד דבר שיש בו סימן כך הדין:

אם אינו אבוד אלא ממנו, כל זמן שלא התיימש בפירוש, אין הדבר בחזקת הפקר, והמוצאו חייב להשיבו לבעליו, ואפילו אם לאחר זמן התיימשו ממנו, כי בשעה שמצא, כבר חל עליו החיוב להשיב.

ורק אם אבוד מהכל, כדברים שנוטל זוטו של ים [=מקום שהים נכנס ליבשה בזמן הגאות ושוטף מה שמוצא], או כדברים שנוטל שלוליתו של נהר [=כשהנהר גדל שוטף את הנמצא בדרכו], הרי זה הפקר אף קודם שנודע לבעלים, והמוצאו נוטלו לעצמו.

שנאמר, "וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו", לא נאמרה הפרשה אלא באבדה שאבודה רק מבעליה, אבל אבודה מכל אדם, אין חיוב להשיבה לבעליה.

ב. והמאבד דבר שאין בו סימן:

אם נודע לבעלים שאיבדו, מתיימשים ממנו, אף על פי שאינו אבוד מכל אדם, משום שאין להם סימן בו, ולא יחזירו להם בלא סימן, ומאחר שמתיימשים ממנו, כל המוצאו אחר כך זוכה מההפקר.

אך נחלקו חכמים מה הדין אם מצאו אדם קודם שנודע לבעלים שאבד ממנו. **לדעת אביי,** מאחר שהבעלים לא התיימשו בפועל, אין זה הפקר, והמוצא חייב להשיב להם. **ולדעת רבא,** מאחר שאם היו יודעים היו מתיימשים, הרי הדבר הזה עומד ליאוש, ונידון כאילו כבר התיימשו ממנו, **והמוצא נוטל לעצמו.** והלכה כאביי.

דברים שאדם מרגיש שאובדים ממנו

ואין לאוסרם למוצא [כשאין בהם סימן]

כי וודאי כבר התיימשו מהם הבעלים

א. מעות. אדם מרגיש באובדנם, כי ממשמש בכיסו כל שעה.

ב. עגולי דבילה וככרות של נחתום. אדם מרגיש בחסרונם, כי כבדים הם, וניכר לו שאבדו. [ולפי גרסת הרא"ש, כל דברי מאכל מרגיש בחסרונם, משום שחשובים לו, ובכלל זה עגולי דבלה, ככרות של

רימונים].

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ה. **היו הפירות שהותרו לקחתם מחמת נפילה, פירות שבאו משדה יתומים קטנים (דין זה בדף כ"ב).**

לדעת אביי, אסור לקחת, כי כל מה שהותרו, אינו אלא במקום שיש לתלות שהבעלים יודעים ומתייאשים, אבל קטנים אין יאושם יאוש, ואין הפקדם הפקר, ולכן אף על פי שיודעים שנפלו הפירות, עדיין שלהם הן, וחייב להחזיר להם. [ומכל מקום, כל זמן שאינו יודע בוודאות, שהפירות שלפניו נפלו משדה יתומים, אינו צריך לחוש לכך].

ולדעת רבא, מאחר שאם היו גדולים היו מתייאשים, הרי הדבר הזה עומד ליאוש, לכן אף עתה בקטנותם הפקר הוא, ומותר לקחת.

דף כ"ב

שטף נהר קורות עצים ואבנים של זה ונתנם בשדה חבירו זכה האחרון

א. ביאור הסוגיה כשיטת רש"י.

לדעת אביי, מדובר אף באופן שהראשון אינו שם באותה שעה, ואף על פי כן האחרון זכה, כי שטיפת נהר דבר מפורסם הוא, ואם כן ודאי ידע הראשון שאבדו קורותיו עציו ואבניו, והתייאש מהם בפועל.

ולדעת רבא, במקום שהראשון לא היה יכול להציל, זכה האחרון אפילו לא שמע הראשון, כי יאוש שלא מדעת נידון כיאוש, ובמקום שהראשון יכול להציל בקלות, אף לאחר זמן, אין כאן שום יאוש, והאחרון חייב להחזיר, אבל במקום שהראשון יכול להציל רק עתה, ואם לא יציל יפסיד, אם ניסה להציל, לא התייאש, וחייב האחרון להחזיר לו, ואם לא ניסה להציל, ודאי התייאש, וזכה האחרון.

ב. ביאור הסוגיה כשיטת התוס'.

לדעת אביי, מדובר במקום שהראשון יכול להציל רק עתה, אבל לאחר מכן לא יכול להציל כלל, ולכן אם עמד שם ולא ניסה להציל, מוכח שהתייאש, שהרי לא יוכל להציל עוד, וזכה האחרון, אבל אם לא עמד שם, אין כאן יאוש מדעת, והאחרון חייב להחזיר לראשון.

ולדעת רבא, מדובר באופן שהראשון יכול להציל עתה בנקל, ולאחר זמן בקושי, ולכן אם עמד שם ולא ניסה להציל, מוכח שהתייאש, וזכה האחרון, ואם לא עמד שם, אין כאן הוכחה שהתייאש, ומאחר שעדיין אפשר להציל בקושי, אין כאן יאוש, אבל אם אי אפשר להציל אלא באותה שעה, אפילו לא היה שם באותה שעה, מאחר שסוף סוף

ב. מצא זיתים או חרובים תחת האילן שלהם, אסור לטול אותם, אלא משיב אותם לבעל האילן.

לדעת אביי, הזיתים והחרובים אסורים, כי אינם רגילים לנשור, ואינם חשובים שימשמש בהם כל שעה, ולפיכך כשנושרים אין הבעלים יודע מזה, ואינו מתייאש בפועל, ואף על פי שאם היה יודע היה מתייאש, מכל מקום יאוש שלא מדעת אינו נידון כיאוש, ולכן אסור לקחתם.

ולדעת רבא, הסיבה שאסור לקחת, כי אפילו אם היו הבעלים יודעים שנשורו, לא היו מתייאשים. וי"מ משום שבפירות הללו ניכר בהם שנפלו מהאילן הזה, על ידי דמיונם לפירות שעל העץ, והעוברים ידעו ששלו הם ולא יטלו, [מה שאין כן בתאנה, שעם נפילתה נמסה או מתלכלכת, ואינה דומה לפירות שבשדה, ויסברו העוברים שנפלה מהולכי דברים, ויטלוה]. וי"מ שהסיבה שהבעלים לא מתייאשים, כי [אפילו אם אין הפירות שעל הארץ דומים לאלו שעל האילן], העוברים שם יבינו שפירות הנמצאות תחת אילן נפלו ממנו, ולא מעוברי דרכים, [אבל בתאנה, אף שיבינו שנפלה מהשדה הזה, מכל מקום מאחר שמתלכלכת עם נפילתה, נמאסת בעיני בעליה ומפקירה].

ג. מצא תמרים תחת אילן שאינו מוקף גדר, הרי הם הפקר, ומותר לקחת, (דין זה בדף כ"ב).

לדברי הכל הטעם שמוותרים, כי הבעלים יודעים שנופלים פירות מהאילן, ושקצים ורמשים שתחתיו אוכלים אותם, ומתייאשים מהם.

ולולי הטעם הזה, לדברי הכל היו אסורים. לדעת אביי היו אסורים, כי יאוש שלא מדעת אינו יאוש. ולדעת רבא היו אסורים, כי כל הפירות חוץ מהתאנה אין בעלים מתייאשים, משום שהעוברים יודעים שנפלו מהאילן שנמצאו תחתיו.

ד. מצא תמרים חוץ לגדר שהיה אילן מוקף בה (דין זה בדף כ"ב).

לדעת אביי, מאחר שאין רגילות שיפלו התמרים אלא תוך הגדר שנשמרים שם, מן הסתם אין הבעלים יודעים שנפלו חוץ לגדר, ואסור לקחת את התמרים, אלא צריך להשיבם לבעלים, ואף על פי שאם היו יודעים שנפלו שם היו מתייאשים מכל מקום יאוש שלא מדעת אינו יאוש.

ולדעת רבא, אף על פי שאין רגילות שיפלו התמרים חוץ לגדר, מכל מקום אם היו בעלים יודעים שנפלו שם, היו מתייאשים, ולכן התמרים מותרים לכל, כי יאוש שלא מדעת נידון כיאוש מדעת.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רוזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

סימן העשוי להידרס או דבר מונח במקום מסויים

לדעת רבה, אם היה באבדה סימן אך הוא סימן שעשוי להידרס, כגון שהדבר נמוך, ומונח במקום דריסת בני אדם, או שלא היה בה סימן אבל הניחו אותה בעליה במקום מסויים, אין הבעלים סומכים על הסימנים הללו, ומתייאשים מהאבדה, כשם שמתייאשים מאבדה שאין בה שום סימן.

ולדעת רבא, אם היה באבדה סימן העשוי להידרס, כגון שהדבר נמוך, ומונח במקום דריסת בני אדם, או שלא היה בה סימן אבל הניחו אותה בעליה במקום מסויים, הבעלים סומכים על הסימנים הללו, ואינם מתייאשים מהאבדה, כשם שאינם מתייאשים מאבדה שיש בה סימן גמור.

מצא כריכות [=עומרים קטנים] **או אלומות** [=עומרים גדולים]

א. כדעת רבה.

אם אין בהם סימן – בכל אופן הרי אלו שלו, ואפילו כשמצאן דרך הינוח, כי הבעלים מתייאשים, ואינם סומכים על כך שישאר במקומו, שהרי מקום אינו נחשב לסימן.

ואם יש בהם סימן – אם הוא עשוי להידרס, כגון **כריכות ברשות הרבים**, [שהרבים דורסים עליהם מחמת קוטנם], הבעלים מתייאשים מהם, ושייך **למוצא**. ואם אינו עשוי להידרס, כגון כל דבר **ברשות היחיד, ואלומות אף ברשות הרבים**, [שהן גבוהות ואין דורסים עליהן], הבעלים סומכים על הסימן, ואינם מתייאשים, ולכן **חייב להכריז**.

ב. וכדעת רבא.

אם אין בהם סימן – אם הדבר עשוי לזוז ממקומו, כגון **כריכות ברשות הרבים**, [שמתגלגלים ברגלי בני אדם מחמת קוטנם], הבעלים מתייאשים מהם, ושייך **למוצא**. ואם אינו עשוי לזוז ממקומו, כגון כל דבר **ברשות היחיד, ואלומות אף ברשות הרבים**, [שהן כבדות ואין מגלגלים אותן], אם נמצאו דרך הינוח, הבעלים סומכים על כך, ואינם מתייאשים, ולכן **חייב להכריז**.

ואם יש בהם סימן – בכל אופן **חייב להכריז**, ואפילו מצא דבר שהסימן שבו עשוי להידרס, כגון כריכות ברשות הרבים, אין הבעלים מתייאשים, וסומכים על כך שלא ידרס.

רבה		אלומות [=גדולים]		כריכות [=קטנים]	
יש סימן	אין סימן	יש סימן	אין סימן	יש סימן	אין סימן
ברה"י	מכריז	שלו	שלו	מכריז	שלו
ברה"ר	מכריז	שלו	שלו	שלו	שלו

לא יוכל להציל עוד, הרי זה יאוש שלא מדעת, שנידון כיאוש מדעת.

דין תורם תבואת חבירו

אין אדם תורם את תבואת חבירו אלא מדעתו של חבירו, כלומר שמינהו להיות שלוחו לכך, שנאמר, "כן תרימו גם אתם", לרבות את שלוחו של בעל הבית, והוקש שלוחו לו, ללמד שכשם שבעלים אינם תורמים אלא מדעתם, כך אין השליח תורם אלא מדעתם של בעלים. וכשאמר אחד לשלוחו, תרום את תבואתי, ולא פירש לו מאלו פירות יתרום וכמה.

א. לעניין איכות הפירות. יש לו לתרום מהפירות הבינונים, ואם הלך ותרם מהיפים, אין תרומתו תרומה, כי אין דרך בני אדם לתרום כן, ואם כן, לא תרם כדעת בעל הבית. אמנם אם הוכח שכן רצונו של בעל הבית, כגון שבא ואמר לו, למה לא נתת יפות מהן, ונמצאו יפות מהן, שניכר שכוונתו לכך, באופן הזה תרומתו תרומה.

ב. ולעניין כמות הפירות. יש לו לתרום כשיעור עין בינונית [אחד מחמישים]. ומכל מקום אם תרם אחד מארבעים, או אחד מששים, תרומתו תרומה, שכן דרך בני אדם לתרום בכל השיעורים הללו, ומאחר שלא פירש לו כמה יתרום, יכול לומר שאמד את בעל הבית שתורם באחד מהשיעורים הללו.

ליטול מהאריס

מה שאריס מביא מהבית רשאים ליטול ממנו, ואין לחוש שגזל מבעל הבית, כי ודאי מביא מחלקו, אבל כשמביא מהפרדס נחלקו חכמים.

לדברי אמימר ורב אשי, מותר ליטול ממנו, כי גם בזה ודאי מביא מחלקו, ועתיד להודיע על כך בשעת החלוקה.

ולדברי מר זוטרא, אסור ליטול ממנו, שמא לא יאמר לבעלים בשעת חלוקה, שיטלו כנגד מה שכבר נטל, ואפילו יבואו בעלים אחר כך ויאמרו, למה לא נתת יפות מהן, אין ראייה שמסכים למה שנתן, כי רק בתרומה שיש בה מצווה אמרו כן.

הכשר אוכל לקבלת טומאה

כתוב בתורה, "וכי יתן מים על זרע", משמע שאין הזרע [נאשר אוכלים] מקבלים טומאה, אלא אחר שיתן עליו בעליו משקה [משבעה משקים]. אולם הקרי הוא "וכי יותן מים על זרע", משמע שאפילו ניתן המשקה מעצמו, הוכשר הזרע לקבל טומאה. על כן אמרו, שבאמת הזרע מוכשר לקבל טומאה **אף כשניתן עליו המשקה מעצמו, ובלבד שיהיה הדבר לרצון בעליו**, כאילו נתנו בעצמם.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.		סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)					

סימן בחתיכת בשר ודג

אם אומר איזה אבר הוא, אין זה סימן. אבל אם חתך את החתיכה באופן משונה מדרך החותכים, כגון בתלתא קרנא Δ הדבר נחשב לסימן.

המוצא כדי יין וכדי שמן

א. ביאור הסוגיה כשיטת רש"י.

כך היה מנהג עסק היין, כל חביות עושי היין של חרס, ומכוסים בכיסוי של חרס, וטוחים בטיט, שלא יצא ריח היין. וכשמגיע הזמן שהחנוונים קונים את החביות, פותחים את החביות שרוצים, וטועמים מהם, ושבים ומכסים. יש שמסתפקים בהנחת הכיסוי על החבית, ויש ששבים וטחים אותו בטיט. וחבית ששבו וטחו את כיסויה בטיט, נקראת חבית שיש בה רושם.

לדעת רב זירא, מי שמצא חבית שיש בה רושם, חייב להכריז, כי הרושם הוא סימן, שיאמר המאבד היה בה רושם, ומי שמצא חבית שאין בה רושם, הרי היא של המוצא.

ולדעת אביי, גם מי שמצא חבית שיש בה רושם, אינו חייב להכריז, אלא אם נמצאת קודם שנפתחו האוצרות, שאז רק מעטים שלוקחים חביות מבעלי הבתים, אבל אחר שנפתחו האוצרות, שהרבה חנוונים לקחו חביות, ועושים בהם רושם, אין הרושם סימן, והחבית שייכת למוצא.

ב. ביאור הסוגיה כשיטת התוס'.

את הרושם עושים בעלי הבתים שמוכרים לחנוונים ולא החנוונים, וכל בעל הבית, רושם שלו שונה משל חברו.

ולדעת רב זירא, מי שמצא חבית שיש בה רושם, חייב להכריז, כי הרושם הוא סימן, שיאמר המאבד איזה רושם היה בה, שהרי לכל בעל בית רושם אחר.

ולדעת אביי, אף זה שמצא חבית שיש בה רושם, אינו חייב להכריז, אלא אם נמצאת קודם שנפתחו האוצרות, כי רק אז הרושם הוא סימן, אבל אחר שנפתחו האוצרות, שהרבה חנוונים לקחו חביות מכל בעל בית, אם כן יהיה הרושם שלו אצל כמה חנוונים ואינו סימן לאף אחד, והחבית שייכת למוצא.

נמצא דבר שניכר עליו שאבד לפני ימים רבים, ודאי כבר התייאשו ממנו בעליו, ומותר למוצאו.

רבא		אלומות [= גדולים]		כריכות [= קטנים]	
יש סימן	אין סימן	יש סימן	אין סימן	יש סימן	אין סימן
מכריז	מכריז	מכריז	מכריז	מכריז	שלו
מכריז	מכריז	מכריז	מכריז	מכריז	מכריז

דף כ"ג

אין מעבירים על האוכלים

אין מעבירים על האוכלים, כלומר המוצא אוכלים בדרך, אינו רשאי לעבור הלאה ולהניחם שם, אלא יגביהם למקום שלא ידרסו עליהם. [ובדורות אחרונים, שיש חשש כשפים, לא יגביה, אבל גם לא ידרס]. **ומהטעם הזה, מאכל שיש בו סימן**, [ואין חשש שיאכלו אותו בעלי חיים], הרי זה סימן גמור לדברי הכל, כי אין הסימן עשוי להידרס.

סימן הבא מאליו

כל סימן הניכר מבחוץ, נחשב לסימן גמור, אפילו אם בא מאליו כסימנים שיש בבעלי חיים.

וכל דבר שאינו ניכר בחוץ, [אם אין דרכו לבוא מאליו, ודאי בעלים נתנוהו שם, וסומכים עליו שיהיה סימן בידם, אבל אם דרכו לבוא מאליו], כגון שנפלו מעות בעיסה, ואפה ממנה לחם, נחלקו תנאים בדבר.

לתנא קמא, אין הדבר נחשב לסימן ובעלים מתייאשים. והטעם, כי מן הסתם נפל מאליו, ואין הבעלים יודעים ממנו.

ולדעת רבי יהודה, הדבר נחשב לסימן ובעלים אינם מתייאשים. רש"י מפרש שהטעם לכך, כי יתכן שנתנו אותו שם הבעלים לשם סימן. ותוס' מפרשים שהטעם לכך, כי אף שלא נתנו אותו שם בכוונה לשם סימן, אלא נפל מאליו, מכל מקום יתכן שנודע להם שנפל הסימן מאליו, ומעתה סומכים עליו לסימן.

משקל מידה ומניין

כל דבר שאפשר לתת בו סימן על ידי ידיעת משקלו מידתו או מניינו, הרי זה סימן, ואין הבעלים מתייאשים ממנו, ומחזירים להם את האבדה על ידי הסימן הזה.

וכתבו התוס', שהיודע לכוון את מה שרגילים למדוד בו פחות, הוא סימן עדיף, ולכן משקל הוא סימן עדיף בבגד, ומידה הוא סימן עדיף בכלים.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

שכן אם יודע שנפלה מהם]. ואפילו אם יודע שהמציאה נפלה מישראל, המציאה שלו, כי מאחר שרוב האנשים נוכרים, הבעלים מתייאשים מאבדתם, כי סבורים שימצאו אותה נוכרים, ולא יחזירו להם.

ולדעת חכמים, ספק בגמרא אם המציאה שייכת למוצא [מהטעמים הנ"ל], או שאינה שייכת לו, שמא מישראל נפלה, (ואין לילך אחר הרוב), ולא התייאש ממנה.

ופסקו רב אסי ושמאל, שהמציאה שייכת למוצא. ומכל מקום, אם יבוא ישראל ויתן בה סימנים, לפני משורת הדין יש להשיב לו.

ב. אם רובם ישראלים.

לדעת רבי שמעון בן אלעזר, ספק בגמרא אם חייב להכריז, כי יש לתלות שנפלה מישראל, ולא התייאש ממנה, כי תולה שמצאוה ישראלים, ויכריזו. או שהמציאה של המוצא, כי אפילו אם נפלה מישראל, ודאי התייאש ממנה, באומרו, אנשים שאינם הגונים ימצאוה, ולא יחזירו לי.

ולדעת חכמים, י"ג שספק בגמרא [כנ"ל]. וי"ג שדין פשוט הוא שחייב להכריז, כי אין תולים שימצאו אותה אנשים שאינם הגונים.

ומפסק ההלכה של רב אסי משמע, שהמוצא חייב להכריז.

מציאה אחר שנים עשר חודש

רש"י מפרש, שהמוצא מציאה, שנים עשר חודש אחר שאבדה, פטור מלהשיבה לבעליה, כי ודאי התייאשו ממנה, אולם לפני משורת הדין יש לו להשיבה.

ותוס' מפרשים, שהמוצא מציאה, שנים עשר חודש אחר שאבדה, מעיקר הדין חייב להשיבה לבעליה.

לפנים משורת הדין

א. דבר שמעיקר הדין הכל חייבים זה פטור, והלך וחייב עצמו כמו כולם, זה לפני משורת הדין הלמד מהכתוב "אשר יעשוך".

ב. דבר שמעיקר הדין הכל פטורים, והלך וחייב עצמו בלא הפסד ממון, אף זה לפני משורת הדין כמעלת הדין הקודם.

ג. אבל דבר שמעיקר הדין הכל פטורים, והלך וחייב עצמו על ידי הפסד ממון, מעלה יתירה היא משני הקודמים, ונלמדת מדברי קבלה, "למען תלך בדרך טובים".

אנפוריא

אנפוריא היא נוטריקון, **אין פה ראייה**, כלומר דבר חדש שלא שבעתו העין, ועדיין אין מכירים אותו בטביעות עין.

דף כ"ד

דברים שמותר לשנות מהאמת

א. במסכת. כלומר, כששואלים אותו אם יודע מסכת פלונית, אף על פי שידוע אותה מסכת, **מידת ענווה** לומר שאינו יודע. וכל זה כשמטרת השואל לנסותו אם יודע, אבל אם שואלים אותו כדי לדעת דין, או הוראה, או להתלמד, חייב להשיב, ועל זה נאמר "ושננתם", שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאלך אדם, אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד.

ב. בפוריא. רש"י מפרש, כששואלים אותו אם שימש מיטתו, אף על פי ששימש, **מידת צניעות** לומר שלא שימש. ולפירוש אחד בתוס', כששואלים מי שלא בא לבית המדרש מחמת שהיה בעל קרי, למה לא באת לבית המדרש, לא יאמר מחמת הקרי, אלא יאמר שהיה חולה, או שארע לו אונס אחר. ולפירוש שני בתוס', כששואלים אדם אם שכב על מיטה זו, לא יאמר שכב עליה, פן יראו עליה קרי ויתגנה.

ג. באושפיזא. כלומר, כששואלים אותו אם קיבל אותו מארחו בסבר פנים יפות, אף על פי שקבל אותו יפה, **מידה טובה** לומר שלא קבלו יפה, כדי שלא יבואו על מארחו בני אדם שאינם מהוגנים, ויכלו את ממונו. וכתבו התוס' שכל זה כשיש חשש שהשומעים אינם מהוגנים, אבל בפני בני אדם מהוגנים מצווה לשבח את מארחו.

וכתבו התוס', ששלושת הדברים הללו, הם בכלל מה שאמרו חכמים מותר לשנות משום דרכי שלום, ולא רק באלו מותר לשנות, אלא בכל דבר שיש בו משום דרכי שלום, ולא נקטו אותם אלא מפני שהם שכיחים.

כוס של כסף נגנבה ממארחו של מר זוטרא, וכשראה מר זוטרא תלמיד אחד, שמנגב ידיו בבגדו של חברו, חשד בו, וכפתו והודה.

מצא דבר [אפילו יש בו סימן]

במקום שהרבים מצויים [שלושה או יותר]

א. אם רובם נוכרים.

לדעת רבי שמעון בן אלעזר, המציאה שייכת למוצא, כי אם אינו יודע מי המאבד, יש לתלות שנפלה מהנוכרים שהם מרובים, [וכל

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

לדברי רב זביד, יש חילוק בין פשתן לפירות אחרים. רש"י מפרש שדרך פשתן ומעות הנופלים, שישאר מהם במקומם, ולכן אם נמצא פשתן חוץ לכלי, ובתוך בכלי אין כלום, או נמצאו מעות חוץ לכיס, ובתוך הכיס אין כלום, ודאי לא מהכלי והכיס נפלו, ונידונים כמצאייה בפני עצמה. אבל פירות הנופלים דרכם ליפול כולם, ולכן אף כשנמצאו חוץ לכלי, ובתוכו אין כלום, חייב להכריז עליהם, כדין פירות שבתוך כלי. ותוס' מפרשים להיפך, שדרך פשתן ליפול כולו, ודרך שאר פירות שלא יפלו כולם.

לדברי רב פפא ולתירוץ האחרון, אף בדבר שדרכו ליפול כולו, יש חילוק בין כלי שיש לו אוגנים, [ששפתו כפולה לתוכו ומעכבת את נפילת הפירות מתוכו], **לבין כלי שאין לו אוגנים. שאם יש לכלי אוגנים, לא יתכן שנפלו ממנו הפירות, מאחר שהיו מקצתם נעצרים על האוגנים, ולכן נידונים כמצאייה בפני עצמה, ורק אם אין לכלי אוגנים, תולים את הפירות בכלי, וחייב להכריז עליהם עם הכלי.**

ויש אומרים, אף בדבר שדרכו ליפול כולו, ונמצא בצד כלי שאין לו אוגנים, יש חילוק בין נמצאו הפירות כשאחורי הכלי פונה לעברם, לבין נמצאו הפירות כשפתח הכלי פונה לעברם, שאם אחורי הכלי פונה לעברם, לא יתכן שנפלו ממנו הפירות, ולכן נידונים כמצאייה בפני עצמה, ורק אם פתח הכלי פונה לעברם, תולים את הפירות בכלי, וחייב להכריז עליהם עם הכלי.

ג. ביאור הסוגיה כפירוש ר"ח.

בכל אופן אם כל הפירות והמעות חוץ לכלי והכיס, הדבר מוכיח שלא היו בכלי, ולכן שייכים למוצא, ככל מצאייה שאין בה סימן.

ואם מקצת הפירות והמעות בתוך הכלי והכיס, ומקצתם חוץ לכלי יש אופנים שדנים את מה שחוץ לכלי כמצאייה בפני עצמה, ומאחר שאין בו סימן, שייך למוצא, ויש אופנים שדנים אותו עם המקצת שבכלי ובכיס, וחייב להכריז עליהם עם מה שבכלי ובכיס, ורק על האופן הזה נאמרו בגמרא החילוקים הנ"ל.

מצא צבור של פירות או מעות

לדעת האומרים שמקום האבדה נחשב לסימן [=רבא בדף כ"ב], **חייב להכריז, משום שמקום הצבורים הללו נחשב לסימן.**

מצא כמה צבורים של פירות או מעות

לדעת האומרים שמניין האבדה נחשב לסימן [=עיין בדף כ"ג], **חייב להכריז, משום שמניין הצבורים הללו נחשב לסימן.**

עוף שנטל בשר

לעניין דיני ממונות, מאחר שהבשר אבוד מן הכל, הרי הוא הפקר לכל מי שימצאנו, כדין מה ששטף זוטו של ים [המבואר לעיל בדף כ"א].

ולעניין היתר אכילה, אם ראו אותו משעה שנטלו העוף עד שמצאוהו, אין זה בשר שנתעלם מהעין, ומותר באכילה. י"א שדי בכך שראו שנטל העוף מעיר שרוב טבחיה ישראל. וי"א רק אם ראו שנטל העוף מלפני טבח ישראל.

אבדו או נגנבו בהמותיו והלך ומצאן שחוטים

אם נמצאו באשפה שבשוק, ודאי נעשו נבלה, ולכן זרקם לשם מי ששחטם.

ואם נמצאו בתוך הבית, ודאי נשחטו כהלכה, וכשרים לאכילה, ולכן הניחם השוחט בתוך הבית.

ואם נמצאו באשפה שבבית או בדרך שלא באשפה, רבי יהודה אוסר, ורבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי מתיר.

אף על פי שרבי אמי גדול מרבי אסי, מכל מקום אפשר שהיה בא לשאול ממנו, לפי שחבירו היה, ולא תלמידו.

דף כ"ה

דבר שאין בו סימן שבתוך דבר שיש בו סימן

כלי וכיס מן הסתם יש בהם סימן, ולכן המוצא אותם חייב להכריז. ואם היו בתוכם פירות או מעות, אף על פי שפירות ומעות עצמם אין בהם סימן, מאחר שנמצאים בתוך דבר שיש בו סימן, מועיל הסימן גם עבורם, ולכן אין הבעלים מתייאשים מהם.

מצא פירות סמוך לכלי או מעות סמוך לכיס

א. ביאור הסוגיה כפירוש רש"י ותוס'.

אם מקצת הפירות והמעות בתוך הכלי והכיס, הדבר מוכיח שגם אלו שחוצה לו נפלו מתוכו, ואם כן חייב להכריז על הכל, כדין פירות ומעות שבתוך כלי וכיס.

ואם כל הפירות והמעות חוץ לכלי והכיס, יש אופנים שדנים אותם כמצאייה בפני עצמה, ומאחר שאין בהם סימן, שייכים למוצא. ויש אופנים שדנים אותם כפירות ומעות שהיו בכלי ובכיס, וחייב להכריז עליהם עם הכלי והכיס, ונאמרו בגמרא כמה חילוקים.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ט. נמצאו כחצובה [כשלושה רגלי קנקן כל אחד כנגד אור של שני], **ספק** בגמרא אם דרך הנחה הוא, או דרך נפילה.

שמה של מרקוליס

כתבו התוס', שעובדיה קוראים לה קילוס, מלשון שבת, אבל חכמים שינו שמה לקוליס, מלשון קלס וגנאי, והוסיפו לה מר, מלשון חילוף, כלומר היפך השבת, ולכן נקראת בפינו מרקוליס.

חילוקי מקומות במציאה

א. מציאה במקום שאינו משתמר כלל. אבדה גמורה היא, ולכן אם יש בה סימן, נוטל ומכריז, [אלא אם כן ניכר שמדעת השליכוה בעליה והפקירוה], ואם אין בה סימן, נוטל לעצמו.

ב. מציאה במקום משתמר לגמרי. אין זו אבדה, כי ודאי הניחוה שם בעלים בכוונה, ודעתם לשוב לקחת משם, ולכן בין יש בה סימן, בין אין בה סימן, לא יטול.

ואם עבר ונטל, לדעת התוס', אם לא הלך משם, רשאי להחזירה למקום שהניחוה בעליה, שהרי אין זו אבדה, אולם אם הלך משם, יש חשש שבנתים באו בעלים, ולא מצאו, ולא יחזרו לשם פעם נוספת, ולכן לא יחזיר לשם, אלא לבעלים, אם יתנו סימן, ואם לאו, יהא בידו עד שיבוא אליהו.

ומתוך דברי רש"י משמע קצת, שבכל אופן, אם נטל לא יחזיר אלא למי שיתן סימן, ויתכן שלדעתו אף במקום המשתמר לגמרי, אין זה ודאי שהניחוה שם בעליה מדעת, ויתכן שאבדה היא, כדין מוצא במקום המשתמר קצת המבואר בסמוך, אבל אין הדבר מוכרח.

ג. מציאה במקום המשתמר קצת. ספק אם הניחוה שם בעלים מדעת, בכוונה לשוב לקחת, ואם כן אין זו אבדה, או ששכחוה שם, ואבדה היא. ולכן אם יש בה סימן, מאחר שעל ידי הסימן יהיה שמור ביד המוצא לבעלים, יטול ויכריז. אבל כשאין בה סימן, אם באמת הניחו אותה בעליה ואין זו אבדה, אם יטול, יפסידו הבעלים לגמרי, מאחר שלא יתן להם בלא סימן, ולכן לא יטול, אלא יניח אותה במקומה.

ואם עבר ונטל, לא יחזיר. רש"י פירש שלא יחזיר לשום אדם, כי אין בה סימן. וי"מ שאם יש חשש שבאו בעלים ולא מצאו אותה במקום שהניחו לא יחזיר אותה למקומה, אבל אם ראה שלא באו בעלים רשאי להחזירה למקומה. והתוס' כתבו שכן הדין אם ניכר שאינה אבדה, [כדין האמור לעיל כשמצא במקום המשתמר לגמרי], אבל כשיש כאן ספק, שמא כבר שכחו הבעלים

דין מוצא שלושה מטבעות

מאחר שבמטבעות אין סימן בגופם, [כדי עומדים להוצאה מזה לזה, ואין ידיעת סימן שבגופם ראייה על בעלות], **הכלל הוא, שאם נמצאו דרך נפילה, שייכים הם למוצא, כי כשנפלו אין הבעלים יודע היכן נפלו, וכמה נפלו במקום אחד, ואין כאן סימן לא מחמת המקום, ולא מחמת המניין, והבעלים מתייאשים. ואם נמצאו המטבעות דרך הינוח, ודאי היתה דעת המניח לחזור, וליטול אותם ולא התייאש מהם, ולכן המוצא חייב להכריז. ואלו פרטי הדין הזה:**

א. נמצאו מפוזרים, דרך נפילה הוא, ושייכים למוצא.

ב. נמצאו כשמקצת מטבע על חברתה, ומקצתה על גבי הקרקע [=משלחפי שלחופי], דרך נפילה הוא ושייכים למוצא.

ג. נמצאו זו על גב זו, [עליון כולו על אמצעי, ואמצעי כולו על תחתון, וכולם שווים בגדלם], לדעת רבי יצחק מגדלאה ורבי חנינא דרך נפילה הוא, ושייכים למוצא. ולדעת רבי יוחנן דרך הנחה הוא, וחייב להכריז.

ד. נמצאו כמגדלים, [עליון קטן כולו על אמצעי בינוני, ואמצעי בינוני כולו על תחתון הרחב], ודאי דרך הנחה וחייב להכריז.

ה. נמצאו כסולם, [רוב אמצעי על התחתון, ורוב העליון על האמצעי], ודאי דרך הנחה הוא וחייב להכריז.

ו. נמצאו כאבני בית קוליס, [אחת מכאן ואחת מכאן ושלישית על גביהן], ודאי דרך הנחה הוא וחייב להכריז.

ז. נמצאו כשיר, [מוטלים בעיגול כאצעדה], ספק בגמרא אם דרך הנחה הוא, או דרך נפילה.

ח. נמצאו כשורה, ספק בגמרא אם דרך הנחה הוא, או דרך נפילה.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אף ימים רבים במקום אחד ברשותם. ומאחר שהדבר ספק, אם ניכר מצורת הנחתו שהכניסו אותו מתוך הרשות, הרי הוא של בעל הרשות, ואם ניכר שהכניסו אותו מצד רשות הרבים, הרי הוא של מוצאו, [סכין הכניסו אותה מהצד שהקת מונח, וכיס הכניסו מהצד שהשרוכים מונחים]. ואם אין ניכר מאיזה צד הכניסו אותו, [כגון צמר או מטיל כסף], מה שמונח בחציו הפנימי, שייך לבעל הרשות, כי מן הסתם הוא הניחוהו שם, ומה שמונח בחציו החיצון, שייך למוצא, כי מן הסתם בני רשות הרבים הניחוהו שם, וכבר התייאשו ממנו.

דין מציאה בפונדק

[=מקום שעוברים ושבים לנים לילה אחד ושנים]

א. שיטת רש"י.

פונדק שמשכירים אותו בכל יום או יומיים לאנשים אחרים, ובא זה ומצא בו דבר שנראה כאבדה, מאחר שכל אחד היוצא מהפונדק מחפש אם שכח בו דבר, אין לתלות את המציאה בראשונים, [ולומר שכל הבאים אחריהם חפשו ולא מצאו], אלא באחרון, ולכן יחזיר לו את האבדה, אפילו אם אין בה סימן.

אולם אם האחרונים שהיו בו היו שלושה או יותר בבת אחת, [י"א נוכרים. וי"א אף ישראלים, כמו שיתבאר בעזה"י בסמוך], מתייאשים הם מדבר שאיבדו ולא מצאו כשחיפשו, אפילו אם יש בו סימן, ולכן המוצא נוטל לעצמו:

לדעת רב מנשיא בר יעקב, הסיבה שאם היו שלושה, המאבד מתייאש ממה שאיבד, משום שאיבד במקום שהרבים מצויים בו, וכדעת רבי שמעון בן אלעזר, שהמציאה במקום הזה שייכת למוצא, כמבואר בדף כ"ד, וכבר התבאר שם, שבמקום שהרבים נוכרים, בוודאי הדין כן, ובמקום שהרבים ישראלים, ספק אם הדין כן.

ולדעת רב נחמן אמר רבה בר אבוא, הספק שהסתפקו אם גם במקום שהרבים ישראלים המציאה של המוצא, הוא רק כשהמאבד אינו יודע מי הם כל הרבים הנמצאים במקום שאיבד, ויתכן שסבור שאחד מהם מצא ומכריו, ועדיין לא שמע על כך שמכריו, ולכן אינו מתייאש. אבל כשיודע את כל הנמצאים במקום שאיבד, ורואה שאין אחד מהם מכריו על האבדה, הכל מודים שמתייאש ממנה, אף כשכולם ישראלים.

ב. שיטת התוס'.

לעולם אין תולים את האבדה באלו שכבר יצאו מהפונדק, כי ודאי חפשו את כליהם קודם שיצאו, וכל מה שלא מצאו, התייאשו ממנו,

שהניחו שם, הרי זו ספק אבדה, ולכן אם נטלה בידו, התחייב מספק בהשבת אבדה, ושוב אינו יכול להחזירה למקומה, אף על פי שראה שלא באו לשם הבעלים בנתים.

מצא כלים באשפה

אם מגולים הם, ודאי אבדו לבעליהם, ולכן נוטל ומכריו, [כדין מוצא במקום שאין משתמר].

ואם מצא אותם טמונים באשפה, תלוי מה הם ובאיזה אשפה נמצאו.

מצא כלים קטנים, מן הסתם שלא מדעת השליכום בעליהם מן הבית עם האשפה, והרי הם כשאר אבידות, ולכן נוטל ומכריו.

ואם מצא כלים גדולים, מן הסתם מדעת הניחום בעליהם באשפה, כי לא יתכן שלא שמו לב כשהוציאו אותם, ולכן אם זו אשפה שרגילים לפנותה משם, הכלים הללו הפקר לכל המוצא, שהרי השליכום בעליהם לאיבוד מדעת. ואם אין רגילים לפנות אשפה זו, אין כאן אבדה כלל, ודין הכלים הללו כדין כלים שנמצאו במקום המשתמר לגמרי, ולכן לא יטול אותם. ואם לא היו רגילים לפנות את האשפה, ונמלכו לפנותה, מאחר שמתחילה לא היו רגילים לפנותה, זה שהניח שם לא התכוון להפקירם אלא לשומרם שם, אולם מאחר שעתה עומדים לפנות, שוב אין זה מקום המשתמר, וכדי שלא יאבדו מבעליהם, על המוצא ליטול ולהכריז.

מציאה בגל או בכותל

מצא בגל או בכותל ישן, דבר שניכר עליו, שמונח בו ימים רבים, [מחמת חלודה שעלתה בו]. אם מרוב יושנו ניכר שהונח בכותל קודם שנכנס בעל המקום לדור שם, אם כן הניחוהו שם הבעלים הקודמים, ולפיכך אפילו אם היו ישראלים, כבר התייאשו ממנו, ולכן הפקר הוא, ונוטל אותו לעצמו. ואף על פי שהוא ברשות בעל המקום, לא קנאו בקניין חצר, כי אין חצר קונה דברים שיתכן שלא ימצא אותם לעולם.

דף כ"ו

ואם מצא בכותל חדש, [שנבנה אחר שבאו בעלי הרשות לשם], סמוך לרשות הרבים, דבר שניכר ממנו שמונח שם ימים רבים, יש להסתפק אם בני רשות הרבים הניחוהו שם, ומאחר שלא באו לקחתו ימים רבים, ודאי התייאשו ממנו, והפקר הוא לכל המוצא, או שבעל הרשות הניחוהו שם, ובוודאי לא התייאש ממנו, אף כי מונח שם ימים רבים, משום שדרך בעלים להניח חפציהם

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

נמצאו מעות בשאר שוקי ירושלים בשעת הרגל, הרי הם בחזקת מעות מעשר, כי בשעה זו, רוב המעות שבעיר מעות מעשר, שמביאים עולי רגלים, ומאחר שמכבדים את שוקי ירושלים בכל יום, [כדי שלא יהיו בהם שרצים לטמא טהרות], ודאי ביום הזה נפלו המעות, וביום הזה רוב המעות מעשר הם.

ראה מטבע נופל מבין כמה אנשים

א. ראה מטבע נופל מבין שני אנשים, [כלומר מאחד מהם], ושניהם מחפשים אחריו, אף על פי שאין בו סימן, **חייב להחזירו לבעליו**, כי לא התייאש ממנו, משום שסבור שחברו שעימו מצא אותו, כשחיפשו אותו, ומתכוון לתבוע ממנו. [רש"י מפרש שאינו מתייאש מיד, כי הוא סומך על כך שיודה לו, על ידי שישביע אותו שבועת היסת, ולכן אף על פי שלאחר מכן הוא מתייאש, חייב המוצא להחזירו, כי מתחילה בא לידו באיסור. ותוסי מפרשים שאינו מתייאש כלל, כי הוא סומך על כך שיודה לו, על ידי שיבייש אותו ברבים, ויוכיח לו, שרק הוא מצאו].

ב. ראה מטבע נופל מבין שלושה אנשים [או יותר], וכולם מחפשים אחריו:

כשהמטבע שווה פרוטה אחת, פטור מלהחזירו, כי אם אינם שותפים בו, ודאי התייאשו ממנו בעליו, משום שסבור שאחד מהשנים שעמו מצא אותו, כשחיפשו אותו, ומאחר שאינו יודע מי הוא, לא יוכל לתבוע ממנו. [רש"י מפרש, שלא יוכל להשביע אחד מהם בטענת ספק. ותוסי מפרשים, שלא יוכל לבייש אף אחד מהם מספק, כי יודע שלא יודה לו אף אחד מהם]. ואם שותפים הם בו, אף על פי שאינם מתייאשים, [כמבואר בסמוך], מכל מקום מאחר שאין בו שווה פרוטה לכל אחד, אין חייבים להשיבו.

וכשהמטבע שווה שלוש פרוטות, [או יותר, באופן שיש פרוטה כנגד כל אחד מהאנשים שהיו שם], אם כל אותם אנשים שותפים בו, אין אחד מהם מתייאש, כי כל אחד מהם סבור, אחד מאתנו מצא את המטבע, ומתכוון לצער אותנו זמן מה, אבל אחר כך יחזיר לכולנו, ומאחר שיש לחוש שהם שותפים **חייב להחזירו להם**.

וכשהמטבע שווה שתי פרוטות. ללשון הראשון דעת רבא שפטור מלהחזירו, כדין רואה מטבע שווה פרוטה אחת, שנפל משלושה אנשים, המבואר לעיל. **וללשון השני דעת רבא שחייב להחזירו**, כדין רואה מטבע שיש בו שווה פרוטה לכל אחד מאנשים שנפל מהם, מטעם שאם כל אותם אנשים שותפים בו, אין אחד מהם מתייאש, כמבואר לעיל, ואף שבאמת אין במטבע

ולכן **אם עתה לא דר בפונדק שום אדם, אין מחזירים אותה לאחרון, אלא של המוצא היא, אפילו אם יש בה סימן.**

ואם [עדיין יש בה אדם, או] **בעל הפונדק דר בו, מאחר שלא יצא משם, עדיין לא חיפש את כליו, ואינו מתייאש, כי סבור שעוד ימצא, ומאחר שהוא לבדו שם, ודאי ממנו נפל, ולכן מחזירים לו את האבדה.**

ואם עתה דרים עם בעל הבית בפונדק עוד שלושה אנשים או יותר בבית אחת, [לדעת רב מנשיא נוכרים. ולדעת רב נחמן אף ישראלים, כמבואר בשיטת רש"י], **מתייאשים הם מדבר שאיבדו, אפילו כשיש בו סימן, ולכן המוצא נוטל לעצמו.**

ואם עתה דרים עם בעל הבית בפונדק שני אנשים, המוצא חייב להכריז, כי אם אחד מהם איבד, מאחר שאינו חושד את בעל הבית שמצא ואינו מחזיר לו, סבור שחבירו מצא, ויתבע אותו, ולכן אינו מתייאש.

דין מעות הנמצאות בירושלים

מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמות בכל ימות השנה, הרי הם בחזקת מעות מעשר שני, משום שרוב הכסף הבא לפני סוחרי בהמות בירושלים, הוא מעות מעשר, [משום שאין אדם שוהה בירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו, ולפיכך נותן מעות מעשר שלו לעניי העיר, או לאוהביו יושבי העיר, והם קונים בהם בהמות, שעיקר מעות מעשר עומדים לקניית בהמות לשלמים, הראויים לאכילה ולמזבח].

ואף על פי שאם נפלו המעות מהסוחרים אחר המכירה, הם כבר מעות חולין, מכל מקום, משני טעמים אנו אומרים שנפלו מהקונים קודם מכירה, ולא מהמוכרים אחר המכירה. [א] משום רוב, שהקונים מרובים מהמוכרים. [ב] משום חזקה, שיש להעמיד את המעות בחזקתם שקודם המכירה שהיו מעות מעשר.

נמצאו מעות בהר הבית בכל ימות השנה, הרי הם בחזקת מעות חולין, כי ברוב השנה, רוב המעות הנכנסים לשם חולין הם ביד כל העם. ואף על פי שבשעת הרגל רוב המעות הם מעות מעשר, שמביאים עולי רגלים, מכל מקום מאחר שאין מכבדים את הר הבית כל השנה, [כי אין בו אבק], יש להסתפק במעות הללו שמא נפלו בזמן אחר, ומאחר שרוב הזמנים, רוב המעות הם חולין, יש לדון את המעות הללו כחולין.

ואף על פי שאסור לאדם להיכנס להר הבית כשמעות צרורים בסדינו, אין זה אלא כשהם בפרהסיא, שנראה כנושאם לסחורה, וגנאי הדבר להיראות כנכנס לסחורה בהר הבית, אבל להכניס מעות בצנעא מותר, והיו כולם מכניסים מעותיהם באופן המותר.

נמצאו מעות בשאר שוקי ירושלים ברוב ימות השנה [חוץ משעת הרגל], **הרי הם בחזקת מעות חולין**, כי רוב המעות שבעיר מעות חולין הם.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ומוטיאשים ממה שאיבדו. אבל מה שנמצא בין הכסא שהשלח מונח עליו לשולחני, ודאי נפל ממנו, ושלו הוא.

דף כ"ז

קנה פירות ומצא בתוכם מעות

אם קנה פירות מבעל השדה שגידל אותם, ולא עבדו בשדה אלא הוא עצמו ועבדיו הכנענים, וודאי המעות של בעל השדה, וחייב להחזיר לו.

אבל אם קנה פירות מבעל השדה שגידל אותם, ועבדו בשדה פועלים ישראלים או עבדים כנענים של אחרים, יתכן שמהם נפלו המעות, ולא מבעל השדה. ולכן, אם יש בהם סימן, יחזיר על פי הסימן. ואם אין בהם סימן, מאחר שאין לדעת ממי נפלו, בעליהם מתייאשים מהם, ולכן הם שייכים למוצא.

וכן אם קנה פירות, מאדם שקונה פירות מכמה בעלי שדות, ומערב אותם, ומוכר אותם לאחרים [=תגר], או שהוא עצמו תגר שקנה פירות מכמה בעלי שדות, ועירב אותם, שבכל אלו, אפילו אם היו מגדלי הפירות עובדים בשדה בעצמם, עתה אחר שהתערבו פירות כמה שדות זה בזה, אם אין במעות סימן, אין לדעת של מי היו הפירות שבהם נמצאו המעות, והבעלים מתייאשים מהם.

[פרשת השבת אבדה בספר דברים] לא תראה את שור אוזיך או את שיו גרזים והתעלמות מוהם הישב תשיבם לאוזיך: ואם לא קרוב אוזיך אלך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרוש אוזיך אתו והשבתו לו: וכן תעשה לזמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אוזיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להחזיר.

שור שה חמור ושמלה

בפרשה השבת אבדה נאמר כלל, "וכן תעשה לכל אבדת אחיך", ונאמרו פרטים, "שור", "שה", "חמור", ו"שמלה", ללמד מה שלא היינו יודעים אילו נכתב הכלל לבדו.

"את שור" – ללמד שמחזירים אפילו את מה שגזז מזנב השור שמצא, [וחייב לגוזזו בזמנו, אפילו אין בו שווה פרוטה באותה שעה], וכל שכן שמחזירים דברים שגזזתם מרובה, כגון צמר שגזז מכבש שמצא.

"את שיו" – לא ידוע מה מלמד. [שאין צריך ללמד שמחזירים גזזתו, מאחר שנלמד בקל וחומר, ומעתה נכלל הוא בכתוב "כל

שווה פרוטה לכל אחד, יתכן שאחד השותפים מחל חלקו לחבריו, ועל ידי זה יש לשני השותפים הנותרים בו שווה פרוטה.

איסורים השייכים במי שאינו משיב אבדה

א. לא תגזול – עובר מי שנוטל אבדה קודם יאוש על מנת לגזולה, שאין איסור גזלה אלא בשעת נטילה.

ב. לא תוכל להתעלם – עובר מי שרואה אבדה קודם יאוש, ואינו נוטלה להשיבה, [אלא מניחה במקומה, או נוטלה לגזולה].

ג. השב תשיבם – חיוב להשיב אבדה שמוצא קודם יאוש, והחיוב הוא משעה שנוטל, עד שמשיבה לבעליה.

ולכן:

ראה מטבע שנפלה, ונטלה לפני יאוש על מנת לגזולה, עבר בכולם. ואם נמלך, והחליט להשיבה לבעליה, אפילו אחר יאוש, תיקן את מה שעבר על לא תגזול, וקיים חיוב השבה, ורק איסור לא תוכל להתעלם אין לו תקנה.

נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוון לגזולה, אינו עובר אלא משום השב תשיבם.

המתין לה עד שהתייאשו ממנה בעלים, ולאחר מכן נטלה, אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם.

מציאה בחנות ובשולחני

בזמנם היו החנוונים יושבים לפני תיבה, שבה היו מניחים את מרכולתם, ואת המעות שהיו מקבלים תמורתה, והבאים היו עומדים לפני החנווני, והוא נוטל מהתיבה שאחריו^א, ונותן להם את מה שביקשו, ומניח בה את המעות שנתנו.

ולפיכך, המוצא אבדה בחנות לפני החנווני, הרי היא שלו, כי מהנכנסים נפל, ומתייאשים ממנה מחמת הרבים באים לשם. אבל מצא אבדה בין התיבה לחנווני, שייכת לחנווני, כי ודאי ממנו נפלה.

ובזמנם היו השולחנים [=חלפני כספים] מעמידים לפניהם שולחן, שעליו מניחים את המעות, הבאים היו נותנים עליו את המעות שהביאו, והוא היה נותן להם עליו את חליפיהם.

ולפיכך מעות שנמצאו לפני השלחן מצד הבאים, וכן מעות שנמצאו על השלחן, שייכים למוצא, כי מהבאים הרבים נפלו,

^א כן משמע מדברי רש"י, אולם מפרשים אחרים לא כתבו כן.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

כלומר שיש בו שווה פרוטה.

אבדת אחיד"י].

כך מתבארת המחלוקת לדברי אביי, שאומר שאינם חלוקים בדין, אלא מניין לדרוש כל דין.

אולם לדברי רבא, יש כאן מחלוקת בדין, כי אף שהכל מודים שאין חיוב השבה אלא בדבר שנקרא אבדה בשעה שאבד, ומציאה בשעה שנמצא, כלומר שהיה בו שווה פרוטה בין בשעת האבדה, ובין בשעת המציאה, מכל מקום אם בין שעת האבדה לשעת המציאה פחת ערכו נחלקו. לדעת חכמים, חייב להשיבו, כי בשעת האבדה ובשעת המציאה היה שווה פרוטה. ולדעת רבי יהודה פטור מלהשיבו, כי אין חיוב השבה אלא בדבר שיש בו שווה פרוטה משעת אבדה עד שעת מציאה.

עדות על מות אדם להתיר את אשתו

- ראו עדים שמת אדם, והכירו אותו על פי פרצוף פניו עם החוטם, מתירים את אשתו.

- ואם הכירו אותו על פי סימנים [לא מובהקים] שבגופו. לדעת האומרים שמהתורה אין לסמוך על סימנים, אין להתיר את האשה בשום אופן. ולדעת האומרים שמהתורה יש לסמוך על סימנים, אם נתנו סימן ניכר שזה הוא, מתירים את אשתו, אבל אמרו ארוך היה או קצר, אין זה סימן להתיר את אשתו.

- ואם הכירו אותו על פי סימנים שבכליו. לדעת האומרים שמהתורה אין לסמוך על סימנים, אין להתיר את האשה בשום אופן. ולדעת האומרים שמהתורה יש לסמוך על סימנים, אם נתנו סימן ניכר שכליו היו, י"א שמתירים את אשתו, ואין לחוש שאדם אחר הוא, ששאל ממנו את הכלים הללו, וי"א שרוב הכלים אנשים רגילים להשאל זה לזה, ואין ראייה מהכלי שזהו בעליו, ורק דברים שאין רגילים להשאל, יש מהם ראייה שזה בעליהם, כגון כיס וארנק, שאין משאילים משום סימן רע, וכגון טבעת שאין משאילים כדי שלא יזייפו את החותם שבה]. ואם לא היה הסימן ניכר שכליו היו, כגון שאמרו לבנים או אדומים היו, הכל מודים שאין זה סימן להתיר את אשתו.

הכרת אדם שמת על פי שומא שבו

העידו על אדם שמת, ואומרים שזה הוא על פי שומא [=יבלת] שראו בו, ונראית כשומא שהיתה בבעלה של האשה. לדעת חכמים אין האשה מותרת, כי אין בשומא לברר שזהו המת. ולדעת רבי אלעזר בן מהבאי האשה מותרת, כי יש בשומא לברר שזהו המת.

"וכן תעשה לחמרו" – ללמד שלא רק על פי נתינת סימנים בגוף הדבר, או על פי עדים שיעידו שגוף הדבר שלו, מחזירים את האבדה, אלא אף בנתינת סימנים שחוץ לגופו, או על פי עדים שיעידו על דבר שחוץ לגופו, מחזירים את גוף הדבר. ולכן מי שיש לו סימן או עדים שהאוכף שעל החמור שלו, מחזירים לו גם את החמור עצמו, כי ידוע שלא היו מניחים את האוכף על חמור אחר, משום שאוכף שאינו מתאים לחמור, פוצע אותו.

"וכן תעשה לשמלתו" – מה שמלה מיוחדת, שיש לה סימן, ועל ידו הבעלים תובעים אותה, ואינם מתייאשים ממנה, אף כל דבר שיש בו סימן, שעל ידו הבעלים אינם מתייאשים, חייבים להשיבו, להוציא כל דבר שבעליו התייאשו ממנו, בין מחמת שאין בו סימן, בין מטעם אחר, שאין חייבים להשיבו לבעליו.

ובירושלמי למדו שאין חיוב השבה בדבר שהתייאשו ממנו בעליו, ממה שנאמר "אשר תאבד ממנו", כמו שדרשו לעיל בדף כ"ב, שדווקא אם אבודה ממנו בלבד, ולא משאר בני אדם, חייבים להשיבה, אבל אבודה אצל הכל, אין בה חיוב השבה, כי בעליה מתייאשים ממנה.

"אשר תאבד ממנו ומצאתה"

א. תנא קמא דורש כך:

"אשר תאבד" – ללמד שאין חיוב השבה אלא בדבר שנקרא אבדה, כלומר שיש בו שווה פרוטה.

"ממנו" – ללמד שאין חיוב השבה אלא בדבר שאבוד מבעליו בלבד, אבל אבוד מהכל, כדבר ששטפו נהר, אין חייבים להשיבו [כמבואר לעיל].

"ומצאתה" – ללמד שאין חיוב השבה אלא כשבאה האבדה לידו. [ומזה למדנו שפטור ההשבה באבדת גוי, אינו רק קודם שבאה לידו, אלא אף אחר שבאה לידו].

ורבי יהודה דורש כך:

"אשר תאבד ממנו" – ללמד שאין חיוב השבה אלא בדבר שאבוד מבעליו בלבד, אבל אבוד מהכל, כדבר ששטפו נהר, אין חייבים להשיבו [כמבואר לעיל].

"ומצאתה" – ללמד שאין חיוב השבה אלא כשבאה האבדה לידו. [ומזה למדנו שפטור ההשבה באבדת גוי, אינו רק קודם שבאה לידו, אלא אף אחר שבאה לידו].

"ומצאתה" – ללמד שאין חיוב השבה אלא בדבר שנקרא מציאה,

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ואם זה נותן סימן במידת האורך [של טלית הנמצאת], וזה נותן סימן במידת הרוחב, יתן לאומר את מידת האורך, משום שמידת הרוחב אינה סימן טוב כמידת האורך, משום שאפשר ששיער את מידת הרוחב, כשראה את חבירו לבוש בטלית, [שרוחב הטלית מוטל לגובה האדם, אבל אורכה כרוך סביבו, ואי אפשר לשער בלא מדידה].

ואם זה נותן סימן במידת האורך והרוחב בפני עצמם, כגון שאומר אורכה שמונה ורוחבה שתים, וזה נותן סימן במידת האורך והרוחב יחד, שאומר אורכה ורוחבה עשר, יתן לאומר את מידת האורך והרוחב בפני עצמם.

ואם זה נותן סימן במידת האורך והרוחב, וזה נותן סימן במשקל, יתן לאומר את המשקל.

מצא גט אשה האיש אומר ממני נפל קודם

גירושין והאשה אומרת ממני נפל אחר גירושין

אם שניהם נותנים סימן במידת האורך והרוחב, אין מחזירים לאשה, כי יתכן שראתה את הגט ביד הבעל, ושיערה את מידותיו.

ואם שניהם נותנים סימן שהיה בו נקב בצד אות פלונית, מחזירים לאשה, כי אם לא היה הגט בידה, ודאי לא היתה יודעת את הסימן הזה.

ואם שניהם נותנים סימן בצבעו של החוט שהגט כרוך בו, אין מחזירים לאשה, כי יתכן שראתה את הגט ביד הבעל, וראתה את החוט.

ואם שניהם נותנים סימן במידת אורך החוט שהגט כרוך בו, מחזירים לאשה, כי אם לא היה הגט בידה, ודאי לא היתה יודעת את הסימן הזה.

ואם שניהם נותנים סימן שהיה מונח בחפיסה, אין מחזירים לאשה, כי יודעת שכל מה שיש לבעלה מניח בחפיסה.

עד מתי חייב המוצא להכריז על האבדה

א. לדעת רבי מאיר, המוצא מציאה חייב להכריז, עד שידעו השוכנים במקום שמצא את האבדה, שמא של אחד מהם היא.

ב. ולדעת רבי יהודה, בזמן שבת המקדש היה קיים, היו מכריזים על האבדות בירושלים, במקום המיוחד לכך, [הנקרא אבן הטוען], ושלושה רגלים ומעט אחר האחרון היו מכריזים, וי"א שהמוצא מכריז את שם החפץ שמצא. וי"א שהמוצא מכריז

- יתכן שנחלקו אם יש לסמוך על סימנים מהתורה.

- ויתכן שלדברי הכל יש לסמוך על סימנים מהתורה. אלא שלדעת חכמים,, אין כאן שום סימן, או משום ששומא כזו מצויה גם באחרים, או משום ששומא עשויה להשתנות אחר מיתה, ואם כן אין ראייה ממראיתיה עתה שכך היתה קודם מיתה.

- ויתכן שלדברי הכל מהתורה אין לסמוך על סימנים, אלא כשהם מובהקים. ונחלקו אם שומא נחשבת לסימן מובהק.

טעם תקנת חכמים להחזיר אבדה בסימנים

אם ענין זה שמחזירים אבדה בסימנים תקנת חכמים הוא ולא דבר תורה, הטעם לכך שתיקנו חכמים להחזיר אבדה על פי סימנים, כי כך טוב לכל המאבדים, שהרי יודעים, שלא תמיד יוכלו להביא עדים שהדבר שלהם, ואם לא יטלו בלא עדים, לא יחזירו להם לעולם, ולפיכך טוב להם שיחזירו למי שיתן את הסימן הטוב ביותר, כי סבורים שאין מי שיודע את סימני האבדה כמותם, ובוודאי הם יתנו את הסימן הטוב ביותר, ויטלו את האבדה.

ומאחר שיש סברא לתקן זאת, יש לחכמים לתקן בכוח שנתנה להם תורה בדיני ממונות, שהפקר בי"ד הפקר.

דף כ"ח

לדעת רבא להלכה יש לסמוך על סימנים מהתורה^א.

מצא אבדה ושנים אומרים שלנו היא

אם שניהם נותנים בה סימן שווה, ספק של מי היא, ולא יחזיר לאחד מהם, אלא יניח עד שיבוא אליהו, ואפילו האחד מביא עד אחד שהיא שלו.

ואם זה נותן בה סימן, וזה מביא עדים שהיא שלו, אף על פי שיש לסמוך על סימנים מהתורה, עדים עדיפים, ולכן יתן למביא עדים.

ואם זה מביא עדים שארג [טלית הנמצאת], וזה מביא עדים שממנו נפלה, יתן למביא עדים שממנו נפלה, כי יש להאמין לשתי הכתות, ולכן מסתבר שהאחרון קנה מהראשון שהרי ממנו נפל.

^א כן כתבתי מתחילה, אולם הראוני דברי הרא"ש שכתב שבעיא דלא איפשיטא היא. ושו"ר דברי הגמרא במסכת חולין דף ע"ט ע"ב שלמדה שסימנים דאורייתא ע"ש.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני (דפים כ"א-ל"ג)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

היו מגיעים מירושלים עד סוף ארץ ישראל בשלושה ימים, אבל במקדש שני שהיו מעטים, לא היו שכיחות שיירות, ולא היו מהלכים אלא חלק מן היום, ובהליכה כזו לא היו מגיעים לסוף ארץ ישראל אלא בחמישה עשר יום.

סדר ההכרזה

לדעת רב יהודה, המוצא אומר אבדה מצאתי, והמאבד אומר דבר פלוני אבדתי, וכך וכך סימניו, אבל בלא שיאמר את סימניו, אין מחזירים לו, אף על פי שמה שאמר שאיבד, הוא מה שמצא המוצא.

ולדעת רב נחמן, המוצא אומר דבר פלוני מצאתי, והמאבד אומר אני איבדתי אותו, וכך וכך סימניו, אם נתן סימנים מובהקים מחזירים לו, ואם לאו, אין מחזירים לו^א.

וכך היה הדין מתחילה, אולם משרבו הרמאים, התקינו שאין מחזירים אבדות, אלא אחר שיביא המאבד עדים שאינו רמאי.

הביא עדים לביי"ד, כדי שיעידו שאינו רמאי, ושאלו אותם הדיינים, האם מכירים אתם בו שהוא רמאי, ואמרו כן, [כי היו סבורים ששאלו אותם אם אינו רמאי, שכך ראוי לשאול], ואמר להם המביא אותם, וכי רמאי אני, ואמרו, אנו אמרנו שאינך רמאי, מסתבר שכך היתה כוונתם מתחילה, ואין זה כשאר עדות שאין העד יכול לבטל דבריו הראשונים, משום שוודאי לא היה מביא עדים שהיו מעידים לרעתו.

"והשבותו לו" ראה היאך תשיבנו לו

כל אדם נוח לו לעבוד בבהמותיו שלו יותר מאשר בבהמות אחרות, משום שבהמות שלו כבר הורגלו לשמוע לו. ולכן ההשבה המעולה בבעלי חיים, היא השבת הדבר עצמו, ולא השבת שוויו.

אולם מאחר שכל ההוצאות שמחמת המציאה אינן מוטלות על המוצא אלא על הבעלים, אם כשתישאר הבהמה תחת יד המוצא, יהיו ההוצאות מרובות, נמצא שלא ישאר ביד המאבד דבר, כי יתחייב לשלם את כל שווי הבהמה תחת הוצאות שהוציאו עליה.

^א ויל"ע אם מה שנתבאר בדף כ', שמחזירים אבדות על פי סימן שאינו מובהק, הוא כדעת רב יהודה, או שאין מחלוקת בזה, וסימן מובהק האמור כאן, הוא כסימן שאינו מובהק האמור שם, (ועיין בתוס' בדף כ"ז בד"ה ויאנא).

אבדה מצאתי]. ברגל ראשון וברגל שני היו מכריזים שזהו רגל ראשון ושני, וידע המאבד שיש לו שהות. וברגל אחרון היו מכריזים סתם, כדי שידעו השומעים שזהו רגל אחרון להכרזה, וילכו לבתיהם, ויבדקו אם אבד להם, ויחזרו ויתנו סימן, ויקבלו את אבדתם.

לדברי רב יוסף ואב"י, אחר הרגל האחרון היו מכריזים שיעור זמן, שיוכל השומע לחזור לביתו בפועל, לפי המצב בימיו, ולבדוק אם איבד דבר מה, ולחזור. [לדעת רב יוסף, במקדש שני שלא היו יושבים אלא סמוך לירושלים, היה די בשלושה ימים לכל צד, ויום אחד לעיין בכליו או להכריז, סך הכל שבעה ימים. ולדעת אב"י, במקדש ראשון שהיו ישראל מרובים, ושיירות מצויות יום ולילה, היה די בשלושה ימים לכל צד, ויום אחד לעיין בכליו או להכריז, סך הכל שבעה ימים].

ולדברי רבא, בכל זמן היו מכריזים אחר הרגל האחרון שבעה ימים, כי אם היו הולכים יום ולילה, די בשלושה ימים להגיע לסוף ארץ ישראל, ויש אפשרות שילך ויעיין בכליו ויחזור בשיעור זמן זה, ומאחר שלא החמירו באבדה יותר מדי, לא הצריכו להכריז שיעור זמן שיוכלו ללכת בפועל ולחזור.

ומשחרב בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, התקינו שיהיו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

ומשרבו האנסים, שהיו אומרים לתת את האבדות למלך [כדין הפרסים], התקינו שיהיו מודיעים לשכניו ולמידועיו ודיו.

שיעור מהלך ארץ ישראל

עם כרמים ויערות היתה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, ומאחר שמהלך אדם עשר פרסאות ביום, שיעור מהלך ארכה מקצה לקצה הוא ארבעים יום. אבל ישוב ארץ ישראל לא היה כל כך הרבה, ונחלקו בו רב יוסף ואב"י:

לדעת רב יוסף, בזמן מקדש ראשון היו יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרוב, והיה ישובם גדול, עד שמהלך אדם מירושלים [שהיא במרכז ארץ ישראל], עד סוף ארץ ישראל, חמישה עשר יום. ובזמן מקדש שני, כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלוש מאות וששים [=42,360], ומאחר שלא היו רבים היה, ישובם מעט, ומהלך אדם מירושלים עד סוף ארץ ישראל, שלושה ימים.

ולדעת אב"י, בזמן מקדש ראשון ובזמן מקדש שני היו יושבים באותם המקומות, אלא שבזמן מקדש ראשון, מאחר שהיו רבים, היו שכיחות שיירות המהלכות יום ולילה, ובהליכת יום ולילה

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ר' ר' (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

צדקה, ונמצא מרוויח באותה שעה ממון, שפטור מלתת לעני. ולכן פטור רק באונס, אבל **חייב בגנבה ואבדה**. וכן פסקו ר"ח וה"ג.

וכשהאבדה היא בעל חיים, מאחר שהורגלה לצאת, **הכל מודים שאם אבדה, חייב לשלם**, כי אפילו אם דינו כשומר חנם, פשע בכך שלא שמרה, ושומר חנם חייב בפשיעה.

דין דמי אבדה

[כלומר מעות שקיבל תמורת אבדה שמכר כמבואר בדף כ"ח]

א. לדעת רבי טרפון, מותר להשתמש בהם, לפיכך:

אם השתמש בהם, דינו כלוה, **וחייב לשלם אפילו אם נאנסו**, ככל לוה שחייב לשלם מה שלוה.

ואם עדיין לא השתמש בהם. לדעת רבה, מאחר שיש לו הנאה, שאם ירצה להשתמש, הרשות בידו, דינו כשומר שכר, **וחייב בגנבה ואבדה**, אבל אם נאנסו פטור. **ולדעת רב יוסף**, [אף בלא הנאה זו דינו כשומר שכר], ומאחר שיש לו הנאה שמותר להשתמש בהם, דינו כשואל, **וחייב אף באונס**.

ב. ולדעת רבי עקיבא, אסור להשתמש בהם, לפיכך:

אם השתמש בהם, דינו כשומר ששלח יד בפיקדון, **וחייב לשלם אפילו אם נאנסו**.

ואם עדיין לא השתמש בהם. לדעת רבה, מאחר שאין לו הנאה, דינו כשומר חנם, **וחייב רק בפשיעה אבל פטור בגנבה ואבדה** ואונס. **ולדעת רב יוסף**, [אף על פי שאין לו הנאה של השתמשות], דינו כשומר שכר, ככל שומר אבדה, **ולכן חייב בגנבה ואבדה**, ואינו פטור אלא באונס.

ופסק רב יהודה כרבי טרפון. ומכל מקום, **רק בדמי אבדה** מותר להשתמש, כי טרח בהם כשמכר את האבדה, אבל מצא מעות, הכל מודים שאסור לו להשתמש בהם.

אופן שמירת ספרים [העשויים כסת"ם]

מאחר שהספרים מתעפשים אם אין פותחים אותם זמן מרובה, יש לשומר **לגלול אותם מתחילתם לסופם**, כדי שיכנס בהם אויר.

לתנא קמא, בין בספרים חדשים, בין בספרים ישנים, יש לעשות זאת **פעם אחת בשנים עשר חודש**.

ולדעת רב יוסף, דינו כשומר שכר, כי בשעה שמתעסק לשומר,

ולכן אמרו חכמים, שכל דבר שאפשר להאכילו בשכרו, לא ימכרונו המוצא, אלא יתעסק עמו ויאכילו בשכרו עד שנים עשר חודש, וכך כשיבוא המאבד לדורשו יקבל אותו עצמו. **וכל דבר שאין די בשכרו להאכילו, יש למוכרו כשיגיעו הוצאות לשיעור שיש לבעלים הפסד בכך שאינם נמכרים**, ואת דמיו יחזיר למאבד, כשיבא לדרוש אבדתו, ויש חילוק בדין זה בין הבהמות.

פרה וחמור – יש במלאכתם כדי לשלם הוצאותיהם, ולפיכך אין למכור אותם עד שנים עשר חודש. [ולפנים משורת הדין יעכבם ברשותו אף אחר הזמן הזה].

תרנגולת נקבה – יש בביציה כדי לשלם הוצאותיה, ולפיכך אין למכור אותה עד שנים עשר חודש. [ולפנים משורת הדין יעכבה ברשותו אף אחר הזמן הזה].

עגלים וסייחים – אין עושים מלאכה כדי לשלם הוצאותיהם. ולכן בזמן שהמרעה מצוי ואין הפסדם מרובה, ימתין שלושה חודשים עד שימכור אותם. וכשאינ המרעה מצוי והפסדם מרובה, מאחר שצריך להאכילם באבוסו, ימתין להם שלושים יום בלבד וימכור אותם.

אווזים ותרנגולים זכרים – אין מטילים ביצים כדי לשלם הוצאותיהם, והפסדם מרובה יותר מהקודמים. ולכן אף כשהם קטנים שאינם אוכלים הרבה, ימתין להם שלושים יום בלבד, עד שימכור אותם. וכשהם גדולים ואוכלים הרבה, ימתין להם שלושה ימים בלבד, וימכור אותם.

דף כ"ט

דין שומר אבדה

המוצא מציאה, מחויב לשמור עליה עבור בעליה, אלא שפעמים יהיה נידון כשומר חנם, להיות פטור אם נגנבה ממנו או אבדה, ופעמים יהיה נידון כשומר שכר, להתחייב אם נגנבה ממנו או אבדה.

כשהאבדה היא דבר שאינו בעל חיים נחלקו חכמים בדין שמירתו של המוצא.

לדעת רבה, דינו כשומר חנם, משום שאינו מקבל שכר על שמירתו, ולכן חייב רק בפשיעה, **ופטור בגנבה ואבדה** ואונס. וכן פסקו התוס' וסדר תנאים ואמוראים.

ולדעת רב יוסף, דינו כשומר שכר, כי בשעה שמתעסק לשומר, ומקיים מצוות השבת אבדה, פטור משאר מצוות, ובכללם מצוות

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רוזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אחת בשלושים יום, ואם הספרים **ישנים**, יש לעשות זאת **פעם אחת בשנים עשר חודש**.

ומבואר בגמרא, שבגד **פשתן** יש לו לנער **לבדו ביד** פעם **בשלושים יום**. אבל אם ינער בכל יום, יזיק לבגד. וכמו כן אם ינערו אותו שנים, יזיקו לבגד. וכמו כן אם ינער במקל, יזיק לבגד. וכמו כן אם ינער בגד צמר יזיק לו.

ומכל מקום, כששוטח את הבגדים לצורכם, צריך להיזהר שלא ינזקו בכך, ולכן לא יעשה זאת בפני אחרים, משני טעמים. [א] שלא תשלוט בהם עין הרע של הרואים. [ב] פן יראו אותה, ויבואו לגונבה.

מים פושרים, בכלי מתכות, אם לא הוחמו כראוי, ולא נתן בהם דבר שנותנים בהם לטעם, גרועים הם ממים של מכשפות.

דברים המאבדים ממנו של אדם

א. לבישת בגדי פשתן הנקרא כתנא רומיתא, שדמיהם יקרים, וממהרים לכלות.

ב. השתמשות בכלי זכוכית הנקראת זכוכית לבנה, שהיא יקרה מאד, [ומשחרב בית המקדש אינה שכיחה].

ג. שכירת פועלים לעבודת השוורים בקרקע, בלא להשגיח עליהם. **רש"י מפרש שההפסד הוא לנטיעות הקיימות, ולשוורים**, משום שאין דרך הפועלים לחוס על הכרמים ועל השוורים, ומנהיגים אותם על הגפנים ועל הנטיעות, והם מתקלקלים, והשוורים נשברים. **ור"ח מפרש שההפסד הוא שלא תצמח התבואה כראוי**, משום שהפועלים שמוליכים השוורים לחרישה, לא יעמיקו אותה שלושה טפחים, ואין הזרע נקלט כראוי.

דף ל'

פסול עבודה בעגלה ערופה ובפרה אדומה

בפרשת עגלה ערופה כתוב, "אשר לא עבד בה", והקרי הוא "אשר לא עובד בה", ולמדו מזה חז"ל, שאף שנפסלת בעבודה שעבדה מעצמה, [כמו שמשמע מהקרי], מכל מקום אינה נפסלת אלא כשהעבודה הזו היא נוחה לבעלים, וכאילו עבדו בה בעצמם.

ולכן המכניס עגלה למקום שדשים הבהמות, אם אין כוונתו שתדוש, אלא שתישמר שם, אינה נפסלת. אבל אם הכניס אותה על מנת שתדוש, אף על פי שכוונתו שגם תינק מאמה שם,

ולדעת רבי אליעזר בן יעקב, בין בספרים חדשים בין בספרים ישנים, יש לעשות זאת **פעם אחת בשלושים יום**.

מדברי תנא קמא, [לעניין שומר ספרים מדעת בעלים], משמע, שרשאי לקרוא בספרים בשעה שגולל אותם, אולם עדיף שלא יקרא בהם כלל.

אך במשנה משמע, [לעניין שומר ספרים שמצא], שלכתחילה ראוי שיקרא בהם בשעת גלילה, ורק אם אינו יודע לקרוא, יגולל בלא לקרוא, [יתכן שהטעם לזה, כי כשגולל בלא לקרוא, גולל מהר, ועלול להזיק לספרים].

ומכל מקום, שלא לצורך הגלילה אסור לקרוא בהם. ואף כשקורא לצורך שמירת הספרים, לא יקרא בהם פרשה שהיא חדשה אצלו. ולא יקרא פרשה וישנה כלומר יקרא ויחזור פעם שניה. ולא יקרא פרשה ויתרגם. ולא יפתח יותר משלושה דפים בבת אחת. ולא יקראו בו שלושה אנשים בשום אופן. אבל שנים קוראים בו בשני עניינים, ולא בעניין אחד.

השואל ספר תורה מחברו

השואל ספר תורה מחברו **אסור לו להשאילו לאחר**. ואף שבספר תורה מקיימים מצוות תלמוד תורה, אין לומר שנוח למשאל, שישאל השואל לאחרים, אלא דינו כשאר דברים, שאין השואל רשאי להשאיל, ואין השוכר רשאי להשכיר.

ואף השואל עצמו אסור לקרוא בו פרשה שהיא חדשה אצלו. ואסור לאחר לקרוא עמו, [יתכן דווקא באותו עניין כדין הקודם]. ואין השאלה אלא שיקרא בו לעצמו פרשות שכבר למד, [אלא אם כן פירש שמרשה לו גם דברים נוספים].

המוצא תפילין בשוק, שם **דמיהם**, כלומר אומד כמה הם שווים, ומניח אותם על עצמו **לא לתור**, משום שמצויים לקנותם, וכשיבואו הבעלים, יחזרו ויקנו אחרים בדמים, ואין דינם כספרים, שאסור למכור אותם, כי ספרים אינם מצויים כל כך, ואם ימכור שמא לא יהיו לו אחרים.

אופן שמירת בגדים

מאחר שיש בגדים המתכלים ונאכלים על ידי העש, אם אין האויר שולט בהם, יש לשומר לשטוח את הבגדים, או **לנער** אותם

אסור להיטמא, ואין חיוב ממוני דוחה איסור תורה.

נפסלה.

ובכלל הדין הזה, כל מי שיוכל להשיב את האבדה, רק על ידי שיעבור על איסור עשה אחר.

ב. זקן פטור מהשבת אבדה כשאין מכבודו להביאה. שנאמר, "והתעלמת מהם", ודרשו חכמים, שיש פעמים שמותר להתעלם מהאבדה.

ובכלל הדין הזה, כל מי שאין מכבודו לטפל בדבר שמוצא.

ובשני מקומות למדה תורה שמבטלים מצוות מפני כבוד הבריות. האחד כאן לעניין השבת אבדה. והשני מהכתוב "ולאחותו", המלמד שהרואה מות מצווה חייב לטפל בו, אפילו אם יבטל בכך מצוות מילה ופסח שיש בהם כרת. והוצרכה התורה לכתוב זאת בשני המקומות, כי אם היה כתוב באחד מהם לא היינו יודעים שגם בחברו הדין כן, משום שאם מבטלים מצוות השבה שהיא מצווה ממונית, לא היינו יודעים שמבטלים מצוות מילה ופסח שהם איסורים, ויש בהם כרת. ואם מבטלים מצוות משום כבוד המת שמוטל בבזיון ויש לחוש שיסריח או יאכלוהו כלבים, לא היינו יודעים שמבטלים מצווה אף משום כבוד החי שבזיונו מועט אם ישיב אבדה. ומכל מקום, מעתה, **בדיני ממונות מבטלים מצווה אף משום כבוד החי, ובאיסורים אין מבטלים אלא מפני כבוד מת מצווה.**

ג. העוסק במלאכתו פטור מהשבת אבדה אם היה שווי ביטול מלאכתו מרובה מדמי האבדה. שנאמר, "אפס כי לא יהיה בך אביון", ללמד ששלך קודם לשל אחרים, כדי שלא תביא עצמך לידי עניות.

אלמנה [מן האירוסיין שהיא בתולה], **אסורה לכהן גדול רק באיסור לא תעשה** "אלמנה ... לא יקח", אבל אין בה איסור עשה "קדושים יהיו", כי אינו אמור בפרשת כהן גדול, אלא בפרשת כהן הדיוט, ולעניין המצוות אמורות בכהן הדיוט.

מצוות עשה אינה דוחה מצוות עשה ומצוות לא תעשה

י"מ שרוב מצוות עשה אינן דוחות מצוות עשה ולא תעשה בכל אופן, **אפילו אינן שוות בכל.** אלא שיש מצוות עשה אחת, שהיא חמורה, ודוחה לא תעשה ועשה, ומצווה זו היא מצוות טהרת מצורע, וחמורה היא, כי על ידה המצורע מותר בתשמיש המיטה וגדול השלום.

וי"מ שכל מצוות עשה אינן דוחות מצוות עשה ולא תעשה השוות בכל, אבל **אם אינן שוות בכל, מצוות עשה דוחה אותן.**

זקן שראה אבדה שאין מכבודו להוליכה, והכישה כדי להשיבה לבעליה, מאחר שהתחיל בהשבתה, נתחייב לגמור.

וכתבו התוס', שכן הדין גם בפרה אדומה. או משום שדיניה למדים בגזרה שווה מעגלה ערופה. או מאחר שלמדנו ששנים דיניהם לעניין פסול עול, מסתבר ששנים גם לעניין פסול עבודה.

פרה שעלה עליה זכר

לדעת חכמים, אם ידעו מזה הבעלים הפרה נפסלת לפרה אדומה, כי ודאי, אם לא היתה נפסלת בכך, היה נוח לבעלים שירביעו את פרתם.

ולדעת רבי יהודה, הפרה כשרה, אלא אם כן העלו אותו הבעלים בידם.

פרה אדומה מעוברת

י"מ שחכמים פוסלים פרה אדומה מעוברת. ורבי אליעזר מכשיר [באופן שלא נפסלה מחמת הזכר שעלה עליה, כלומר כשלא ידעו הבעלים, או כשלא העלו את הזכר בעצמם].

וי"מ שהכל מודים שפרה אדומה מעוברת פסולה מחמת הזכר שעלה עליה, ולא נחלקו אלא אם הבת כשרה. חכמים פוסלים משום שנאמר פרה, וצריך שתהא פרה [גדולה] בשעת לקיחה. ורבי אליעזר מכשיר, כי אינו דורש כן.

אופן שמירת חפצים שמוצא

א. כלי עץ – משתמש שלא ירקבו.

ב. כלי נחושת – משתמש בצונן וחמין, [שלא יתעפשו בקרקע ששומרם בו], אבל לא על האש מפני ששוחקן בכך.

ג. כלי כסף – משתמש בצונן, [שלא יתעפשו בקרקע ששומר בו], אבל לא בחמין מפני שמשחירים בכך.

מגריפות וקדומות – משתמש בהן ברך, אבל לא בקשה מפני שפוגם אותם בכך.

ד. כלי זהב – לא יגע בהם, כי אינם מתעפשים.

ה. כלי זכוכית – לא יגע בהם שמא ישברו.

מי פטור מהשבת אבדה

א. כהן פטור מהשבת אבדה כשהיא בבית הקברות. ושני טעמים נאמרו בזה. [א] כי הכהן מוזהר שלא להיטמא, במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, [עשה, "קדושים יהיו". לא תעשה, "לנפש לא יטמא"]. ומצוות עשה ולא תעשה אינם נדחים מפני מצוות עשה של השבת אבדה. [ולדעת האומרים שעשה דוחה לאו ועשה שאינם שווים בכל, אין הטעם הזה עיקר, אלא הטעם השני]. [ב] כי הכהן

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

שאין הדרך לרעות אלא ביום, ומסתבר שאבדה היא, וחייב להשיבם לבעליהם.

וכל זה כשהחמור כדרכו אבל היו כליו הפוכים – בכל אופן בוודאי אבדה היא.

דף ל"א

אבדת קרקע

ראה מים ששוטפים ובאים לשדה חברו, חייב להציל את שדה חברו, ולגדור בפני המים, [ולא רק כשיש תבואה בשדה, מטעם שהתבואה בכלל חיוב השבת אבדה, מאחר שדומה לשה ושמלה האמורים בפרשה, אלא] אפילו אין תבואה בשדה, כי יש חיוב השבת אבדה אף בקרקעות, שנאמר "לכל אבדת אחיך", לרבות אבדת קרקע.

ראה פרה רצה בדרך

לדעת אב"י, בכל אופן אבדה היא, כי מתקלקלת בריצתה, וגם יש חשש שתלך למרחקים.

ולדעת רבא, אם רצה לכיוון העיר, אין זו אבדה, כי מן הסתם תחזור לבית בעליה, אבל ראה אותה רצה לכיוון המדבר, אבדה היא, כי עלולה ללכת למרחקים.

ראה פרה רועה בכרמים

א. דין ההשבה בפרה.

במקום שהורגים פרות הנכנסות לכרמים ומזיקות רק אחרי שמתרים בבעלים, ממה נפשך אין הפרה אבדה שחייבים להשיבה לבעלים, כי אם לא התרו בבעלים, אין הפרה במקום שנפסדת בו, [שאינה נחבלת בכרמים כשהיא רועה שם כדרכה ואינה רצה], ומן הסתם בעלים הניחוה שם מדעת, ועתידיים לחזור לקחתה. ואם התרו בבעלים, והפרה בחזקת סכנה שיהרגו אותה, מכל מקום אינה כאבדה, אלא כדבר שהפקירו הבעלים מדעת, שאין חייבים להשיב להם.

ובמקום שהורגים פרות הנכנסות לכרמים ומזיקות, בלא להתרות בבעלים, ויש חשש שאין הבעלים יודעים זאת, אם כן הפרה הזו כאבדה, וחייב המוצא להשיבה לבעלים.

ב. דין ההשבה בכרם.

אם הכרם של ישראל, חייב לקיים בו מצוות השבה, ולשמור

מצא בשדה דבר שדרכו להוליך בשדה ואין דרכו להוליך בעיר ספק אם התחייב בהשבה, כי דרכו להוליכו שם, ומאחר שחל חיובו צריך לגמור, ולהשיבו אף בעיר עד לבעליו. או שלא התחייב כלל בהשבה, מאחר שאין דרכו להוליכו בעיר, ואין לחייבו להשיבו עד בעליו שבעיר, וכל שאינו יכול לקיים את כל ההשבה כראוי, אינו חייב כלל.

כשם שאין אדם חייב להשיב אבדה שאין דרכו להוליכה לעצמו, כך אין אדם חייב בפריקה וטעינה עם חברו כשאין דרכו לפרוק ולטעון עבור עצמו, ומכל מקום לפני משורת הדין יש לאדם לעשות זאת.

והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו

"והודעת להם" – זה בית חיייהם. במקום אחר פירש רש"י, שהכוונה לתלמוד תורה. וכאן פירש רש"י שהכוונה לאומנות להתפרנס, אבל חוקות ותורות כתובים במקרא לפני כן.

"את הדרך" – זו גמילות חסדים.

"ילכו" – זה ביקור חולים. אף ביקור בן גילו, שבכך המבקר נוטל אחד מששים מחוליו של חולה.

"בה" – זו קבורה. אפילו הוא זקן, ואין מכבודו לקבור.

"את המעשה" – זה הדין.

"אשר יעשו" – זה לפני משורת הדין.

לא חרבה ירושלים אלא על שלא עשו בה לפני משורת הדין. [וגם היתה בהם שנאת חנם, אבל אם לא היה בה אחד מהדברים הללו, לא היתה חרבה].

ראה חמור או פרה רועים בדרך

א. בלילה – ודאי אבדה היא, שאין אדם מניח בהמותיו בלילה לרעות בדרך, וחייב להשיבם לבעלים.

ב. ביום – אין זו אבדה, כי ודאי בעלים הניחוה שם מדעת כדי שירעו, ועתידיים לחזור לקחתם.

ג. קודם עלות השחר או אחר צאת הכוכבים – עד שלושה ימים אין זו אבדה, כי יש לתלות שבעלים הניחוה שם לרעות ביום, אלא שארע שהקדימו מעט או אחרו מעט, אבל ראה אותם כך יותר משלושה ימים, לא מסתבר שכל יום הקדימו או אחרו אותם,

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

שלא תזיקנו הפרה. ואם הכרם של כותי, אינו חייב בזה.

הקם – אפילו מאה פעמים.

ראה פרה רצה בכרמים

אפילו אם הפרה רצה בכרמים לכיוון העיר, **הכל מודים שהיא עצמה אבדה**, כי נחבלת בכרמים כשרצה בהם.

הקם ... **עמו** – מלמד שאין הרואה חייב לטעון אלא עם הבעלים, [כשהם שם ויכולים לטעון], אבל ישבו הבעלים, ואמרו לו הועיל ועליך מצווה, טעון אתה פטור.

כמה דברים שכפלה בהם תורה את הדיבור

א. בהשבת אבדה נאמר **"השב תשיבם"** (דברים כ"ב א') :

תקים – מלמד שאם אין הבעלים יכולים לטעון, [או שאינם שם], מצווה על הרואה לטעון, **אף** על פי שהוא טוען **בלא הבעלים**.

השב – אפילו אבדה מאה פעמים, חייב להשיב בכל פעם, ואינו נפטור בכך שכבר השיב פעם אחת.

ו. בפרשת רוצח נאמר **"מות יומת המכה רוצח הוא"** (במדבר ל"ה כ"א) :

מות – בסייף.

תשיבם – אפילו אין הבעלים יודעים, אם השיב לרשותם המשתמרת, יצא ידי חובתו.

יומת – מלמד שאם אי אפשר להמיתו במיתה האמורה בו, כגון שהיה בספינה ובורח, ואתה יכול לזרוק בו חץ או להטביעו, המיתהו **בכל אופן** שתוכל.

ב. בשילוח הקן נאמר "לא תקח האם על הבנים **שלח תשלח** את האם ואת הבנים תקח לך" (דברים כ"ב ו') :

ז. בעיר הנדחת נאמר **"הכה תכה** את ישבי העיר ההיא לפי חרב" (דברים י"ג ט"ז) :

הכה – בסייף.

שלח – אם חזרה האם אחר ששלחה פעם אחת, חייב לחזור ולשלח **אפילו מאה פעמים**, ואין רשאי ליטול את הבנים כל זמן שהאם חוזרת.

תכה – מלמד שאם אי אפשר להמיתם במיתה האמורה בהם, המיתם **בכל אופן** שתוכל.

תשלח – אפילו צריך את הבנים **לדבר מצווה**, כגון לקרבן טהרת המצורע, לא יטול הבנים אלא אחר שישלח את האם.

ח. בבעל חוב שנטל משכון שהחייב מתכסה בו בלילה נאמר **"השב תשיב** לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו" (דברים כ"ד י"ג) :

ג. בחיוב תוכחה נאמר **"הוכח תוכיח** את עמיתך" (ויקרא י"ט י"ז) :

הוכח – אם הוכיח את חברו ולא קיבל ממנו, יחזור ויוכיח אותו **אפילו מאה פעמים**.

השב – מלמד שחייב להשיב **משכון שגבה מהחייב שליח ב"ד**.

תוכיח – ללמד שאפילו **תלמיד יוכיח את רבו** [בדרך מכובדת].

תשיבם – מלמד שחייב להשיב אף **משכון שנתן לו החייב מדעתו**.

ד. בחיוב פריקה נאמר "כי תראה שור שנאך רובץ תחת משאו ... **עזב תעזב** עמו" (שמות כ"ג ה') :

ט. בבעל חוב שנטל משכון שהחייב מתכסה בו ביום נאמר "אם **חבל תחבל** שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו" (שמות כ"ב כ"ה) :

עזב – אפילו מאה פעמים.

עזב ... **עמו** – מלמד שאין הרואה חייב לפרוק אלא עם הבעלים, [כשהם שם ויכולים לפרוק], אבל ישבו הבעלים, ואמרו לו הועיל ועליך מצווה, פרוק אתה פטור.

חבל – מלמד שחייב להשיב **משכון שגבה מהחייב שליח ב"ד**.

תעזוב – מלמד שאם אין הבעלים יכולים לפרוק, [או שאינם שם], מצווה על הרואה לפרוק, **אף** על פי שהוא פרוק **בלא הבעלים**.

תחבל – מלמד שחייב להשיב אף **משכון שנתן לו החייב מדעתו**.

ה. בחיוב טעינה נאמר "לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם **הקם תקים** עמו" (דברים כ"ב ד') :

י-יא. במצוות צדקה נאמר **"פתח תפתח** את ירך ... נתן נתן לו" (דברים ט"ו ח' י')

פתח תפתח – **בין לעניי עירך, בין לעניי עיר אחרת**, [אלא שעניי עירך קודמים].

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (ששנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

נתן נתן – מלמד שאם אינו יכול לתת מתנה מרובה, שיתן לכל הפחות מתנה מועטת.

יב. בהענקת עבד עברי נאמר "וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך ה' אקיד" (דברים ט"ו י"ד):

העניק ... אשר ברכך – כפי מה שנתברך הבית בשבילו הענק לו.

תעניק – אף אם לא נתברך הבית בשבילו. [ורבי אלעזר בן עזריה חולק, ואומר שאם לא נתברך הבית בשבילו, אין מעניקים לו, ומה שנאמר "תעניק", דברה תורה בלשון בני אדם].

יג. במצוות הלואה נאמר "והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו" (דברים ט"ו ח'):

העבט – מלמד שמי שאין לו ממון, ואינו רוצה להתפרנס מהצדקה, מצווה להלוות לו ממון.

תעביטנו – מלמד שמי שיש לו ממון, ואינו רוצה להתפרנס משל עצמו, נותנים לו, ונפרעים ממנו אחר מיתה. [ורבי שמעון חולק, ואומר שאין נזקקים לו, ומה שנאמר "תעביטנו", דברה תורה בלשון בני אדם].

למה נאמרו שלושה חיובים להזהיר על ממון חבירו האובד

בשלושה מקומות הזהירה תורה על הצלת ממון אחרים ההולך לאיבוד [א] בהשבת אבדה. [ב] בפריקה. [ג] בטעינה. והוצרכה תורה ללמד את כולם, כי אין ללמוד חיוב אחד מהאחרים.

חיוב טעינה אין ללמוד מחיוב פריקה, כי פריקה חמורה יותר, שיש בה צער בעלי חיים מחמת המשא שמכביד על הבהמה, וחסרון כיס שהבהמה מתקלקלת, מה שאין כן בטעינה, שאין המשא מכביד על הבהמה, ואין כאן צער בעלי חיים [אלא מעט], ולא חסרון כיס של קלקול הבהמה.

חיוב פריקה אין ללמוד מחיוב טעינה, משום שלא חייבה תורה לטעון בחנם, אלא בשכר, אבל פריקה חייבה תורה אף בחנם, ואם לא היה נאמר לא היינו יודעים.

חיוב השבת אבדה אין ללמוד מחיוב פריקה וטעינה, כי חמורים ממנו, שיש בהם צער לבעלים, ולבהמה, [בפריקה צער הבהמה מרובה מחמת המשא שמכביד עליה, ובטעינה יש לה צער מועט, כי כשיטען אותה בעליה לבדו ולא יסייעו לו, הדבר מכביד על הבהמה], מה שאין כן באבדה, שאין בה צער אלא לבעלים.

חיוב פריקה אין ללמוד מחיוב פריקה וטעינה, כי חמורים ממנו, שיש בהם צער לבעלים, ולבהמה, [בפריקה צער הבהמה מרובה מחמת המשא שמכביד עליה, ובטעינה יש לה צער מועט, כי כשיטען אותה בעליה לבדו ולא יסייעו לו, הדבר מכביד על הבהמה], מה שאין כן באבדה, שאין בה צער אלא לבעלים.

וחיובי פריקה וטעינה אין ללמוד מחיוב השבת אבדה, כי בו יש טעם טוב לחייב את המוצא בהשבה, שהרי הבעלים אינם כאן, ואינם יכולים להשיב לעצמם, מה שאין כן פריקה וטעינה, שהבעלים כאן, ויכולים (לעשות בעצמם, או) לשכור פועלים.

נסילת שכר על השבת אבדה

המשיב אבדה, מחויב לקיים מצווה זו חנם אין כסף, ולכן אינו נוטל שכר על ההשבה. אולם אם היה עסוק באותה שעה במלאכתו, וביטל ממלאכתו כדי להשיב את האבדה, הוא מקבל תשלום על הפסדו שמחמת ביטול המלאכה. פעמים נוטל כפועל בטל, ופעמים נוטל את כל הפסדו.

השיב אבדה ובטל בכך ממלאכה שהיה שכרה סלע, [או סכום אחר], אינו נוטל את כל הסלע שהפסיד מחמת ביטול מלאכתו, כי באמת לא הפסיד סלע שלם, שהרי למעשה לא עסק במלאכתו, ולא הפסיד אלא את האפשרות להשתכר סלע, ולכן אין נותנים לו סלע, אלא כפועל בטל, כלומר אומדים כמה אדם רוצה שיפחתו לו מן הסלע, ולא יעסוק במלאכה שעסק בה, אלא בהשבת האבדה, שאם עסק בדבר שיש בו טורח רב, וההשבה היא בקלות, אדם מתרצה להשיב אף אם יפחתו לו הרבה מן הסלע, ואם עסק בדבר שאין בו טורח, ובהשבה יש טורח, לא יתרצה להשיב אם יפחתו לו מן הסלע.

ואומדן זה שאמרנו אינו לפי המשיב עצמו, אלא לפי רוב בני האדם, ולכן אם רוב בני האדם העוסקים במלאכה כזו יתרצו להשיב אבדה כזו, כשיפחתו להם מן הסלע, אינו יכול לומר, אני לא התרציתי להשיב אלא על מנת לקבל את כל הסלע, ואינו מקבל אלא כפועל בטל כשאר בני אדם.

ולכן אם אינו רוצה להפסיד, אינו חייב להשיב את האבדה, שנאמר "אפס כי לא יהיה בך אביון", כמבואר בדף ל'.

אמנם אם יש שם בי"ד, יכול להתנות בפניהם, שהוא משיב על מנת ליטול את כל הסלע, ונוטל את כולו.

ובכל אלו שמשלמים למשיב את הפסדו, אם האבדה שווה יותר ממה שיש לשלם לו, אין לו להשיב, כי אין לבעל האבדה תועלת שישבו לו את האבדה, אם יתחייב לשלם יותר משוויה, ומאחר שאין לחייבו לשלם את כל הפסדו של המשיב, אין לו להשיב, שנאמר "אפס כי לא יהיה בך אביון" כמבואר בדף ל'.

אבל כשהאבדה שווה כפי מה שצריך לשלם למשיב, יש לו להשיב, כי בעל האבדה רוצה את שלו, מפני שהורגל בה, וכדאי לו לשלם את

- מתנאי הכתובה **שאלמנה** ניזונית מנכסים שירשו יתומים מבעלה, ומוכרת את נכסיהם לצורך זה, וכשמוכרת את הנכסים **לאחרים**, אינה מוכרת אותם אלא בפני שלושה, שישומו את הנכסים ויבררו שאינה מוכרת אותם בפחות משוויים, ואינה מפסידה ליתומים, ודי **בשלושה הדיוטות** לצורך זה. ומשום חינא אמרו חכמים שאף **לעצמה** מותר לה למכור את הנכסים, אלא שאז אינה מוכרת אלא **בפני שלושה דיינים מומחים**, שישומו את הנכסים, ויראו שאינה מוכרת לעצמה בזול ומפסידה את היתומים

- **מי שהפקידו אצלו פירות ומרקבים**, יש אופנים שצריך למכור אותם קודם שיאבדו לגמרי [כמבואר בדף ל"ח], וכשמוכר אותם, אינו רשאי למכור אלא **לאחרים**, ובפני שלושה דיינים מומחים, שישומו אותם, ויבררו שאינו מוכר בפחות משוויים ומפסיד את המפקיד.

- **וכן גבאי צדקה הפורטים מעות של צדקה**, אינם רשאים לפרוטם, אלא לאחרים, ובפני שלושה מומחים.

- **י"מ ששומר דבר של יתומים**, גם כן אינו רשאי למכור לעצמו, אפילו בפני שלושה דיינים מומחים, אלא שאם מכר לעצמו, אין מחזירים את הדבר. **וי"מ שמאחר שמוכר בבי"ד**, מוכר גם לעצמו, כי בי"ד נחשבים כאבי יתומים, ואם כן המכירה היא כפפני הבעלים עצמם, ויכולים למכור למי שירצו.

מדיני אבידת פרה

א. לפי הלשון ראשון :

מצא פרה חוץ לתחום, אפילו היא ברפת שאינה נעולה, אבדה היא.

מצא פרה תוך התחום, רק אם היא ברשות הרבים, אבדה היא, אבל ברפת אפילו אינה נעולה אינה אבדה.

ב. ולפי הלשון שני :

מצא פרה חוץ לתחום, רק אם היא ברשות הרבים, אבדה היא, אבל ברפת, אפילו אינה נעולה, אין זו אבדה.

מצא פרה תוך התחום, אפילו היא ברשות הרבים, אין זו אבדה.

חוץ לתחום		תוך התחום	
ברה"ר	ברפת	ברה"ר	ברפת
אבדה	אבדה	אבדה	לא אבדה
אבדה	לא אבדה	לא אבדה	לא אבדה

כבוד אב ואם בביטול מצווה

מניין שאם אמר לו אביו [של כהן], היטמא למתים, או שאמר

שווייה, ולקבל אותה, ולא ללכת ולטרוח ולקנות אחרת, שאינו רגיל בה.

משיב אבדה נוטל שכר ביטול מלאכתו ואינו נחשב

רק כמבריח ארי מנכסי חברו שאינו מקבל כלום

לדעת האומרים שמבריח ארי אינו נוטל כלום, רק כשאין לו הפסד, זה יש לו הפסד, ולכן נוטל שכרו.

ואף לדעת האומרים שמבריח ארי מדעתו אינו נוטל כלום, אף כשיש לו הפסד, זה נוטל שכרו, משום שאינו דומה למבריח ארי, שמציל את הרועה רק מהפחד, שירא שמא יבוא האריה, ואין הנזק עצמו ברור, כי יתכן שאף בלא הצלתו לא היה הארי בא, אבל זה החזיר לו מה שכבר איבד, ודומה למציל מפי הארי, שיש לו ליטול שכרו.

פורע חוב חבירו

י"מ שפורע חוב חבירו נחשב כמבריח ארי בלבד, משום שמה שהמלווה פורע ממנו, אינו נחשב הפסד, כי על פי דין חייב לשלם, ואם כן זה שפרע עבורו לא הציל אותו מהפסד.

וי"מ שפורע חוב חבירו נחשב כמבריח ארי בלבד, אף על פי שפריעת החוב נחשבת הפסד, משום שאין הנזק ברור, כי יתכן שהמלווה היה מתפייס, ולא היה גובה את חובו.

ורבינו תם מפרש, שסתם פורע חוב חברו נחשב כמצילו מנזק ברור, ורק פורע חוב מזונות שהאיש חייב לאשתו, אינו נחשב אלא כמבריח ארי, כי אם לא היה זן את האשה, יתכן שהיתה ניזונית מקרוביה או מעצמה, ולא היה הבעל צריך לשלם.

שר שגזל בית מישראל ופייסו

ישראל אחר בדמים והחזירו לבעליו

לפי פירוש התוס', אין השני נחשב כמבריח ארי בלבד, ולכן יטול מהבעלים מה ששילם לפדות את הבית, בין אם שילם פחות משווי הבית, ובין אם שילם כל שווי הבית. [כי אף בשוויו רוצה הבעלים שישומו אליו, ולא יטרח לקנות בית שאינו רגיל בו]. ואפילו אם ידוע שהיה השר מתרצה גם לבעלים עצמו, כי מאחר שכבר נטל את הבית מהראשון, הרי זה כמציל מפי הארי, שחייבים לשלם לו שכרו.

ולפי פירוש רש"י, האחרון מחזיר את הבית חינם.

דף ל"ב

דברים ששמים [=אומדים את שוויים] רק בפני בי"ד

- שנים שהיו שותפים בסחורה, אין האחד חולק אותה שלא מדעת חברו, אלא בפני שלושה, שישומו את הסחורה, ויבררו שאינו נוטל יותר מחלקו, [ומשמע בגמרא, שדי בשלושה הדיוטות, ואין צריך לכך שלושה מומחים].

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ואם הבעלים יכולים לפרוק עמו, ואומרים לו שיפרוק לבדו:

חיוב פריקה – לדברי הכל אין כאן, שהרי נאמר "עמו", ללמד שאין הרואה חייב לפרוק בלא הבעלים, [אלא אם כן היה זקן או חולה שאינו יכול לפרוק בעצמו]

וחיוב צער בעלי חיים – ו"א שאין כאן חיוב כזה, ולכן פטור לגמרי מלסייע. ו"א שיש כאן חיוב כזה, ולכן חייב לפרוק מהבהמה, אבל יגבה שכרו מהבעלים.

ואם היה החמר גוי:

חיוב פריקה – מהתורה אין חייבים לסייע לו לפרוק. אולם משום איבה יש לסייע לו. ומאחר שהחיוב הוא משום איבה, אם אפשר להשתמט בלא איבה, אין חייבים לפרוק עמו, כגון כשהיה המשא של יין נסך, יאמר לו היין הזה אסור לנו, ולכן איני יכול לפרוק עמך.

וחיוב צער בעלי חיים – ו"א שאין חיוב כזה, ו"א שיש חיוב כזה. ולכן אף במקום שאין איבה, יפרוק עמו את הבהמה.

דיני טעינה

לדעת חכמים, הרואה את חברו טוען את בהמתו, אינו חייב לסייע בחנם, אלא בשכר. שאם היה חייב לטעון בחנם, למה כתבה תורה גם חיוב פריקה, וגם חיוב טעינה, די היה לכתוב חיוב טעינה בחנם, והיינו אומרים, קל וחומר לפריקה. [פריקה חמורה, כי יש בה צער בעלי חיים, שהבהמה כורעת תחת המשא, וגם יש בה הפסד לבעל הבהמה, שמתקלקלת תחת המשא].

ולדעת רבי שמעון, חייב אדם לטעון עם חברו בחנם. והטעם שכתבה תורה גם חיוב פריקה וגם חיוב טעינה, ולא כתבה תורה חיוב טעינה בלבד, כי אם היו כותבים רק פרשה אחת, היינו אומרים שמדברת בפריקה ולא בטעינה.

ואם הבעלים יכולים לפרוק עמו, ואומרים לו שיפרוק לבדו, פטור מלפרוק עמו, שנאמר "עמו".

ואם היה החמר גוי, מהתורה אין חייבים לסייע לו לטעון, אולם משום איבה יש לסייע לו, ומאחר שהחיוב הוא משום איבה, אם אפשר להשתמט בלא איבה, אין חייבים לטעון עמו, כגון כשהיה המשא של יין נסך, יאמר לו היין הזה אסור לנו, ולכן איני יכול לטעון עמך.

לו [אביו של כל אדם], אל תחזיר אבדה, שלא ישמע לו, שנאמר, "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה'", כולכם חייבים בכבודי.

אכן לולא הפסוק הזה, היינו סבורים שיש לשמוע לאב, ולבטל את המצווה, אף על פי שמורא אב מצוות עשה הוא, ואיסור טומאה לכהן, והשבת אבדה לכל אדם, יש בהם לאו ועשה, וכלל בידינו שאין מצוות עשה דוחה מצוות לא תעשה ועשה. והטעם לכך, כי היינו סבורים שמצוות עשה של כבוד אב ואם חמורה משאר מצוות, ודוחה אותם, שהרי הוקש כבוד אב ואם לכבוד המקום [בגזרה שווה], שנאמר "כבד את אביך ואת אמך", ונאמר "כבד את ה' מהונך".

דיני פריקה

הכל מודים שהרואה בהמת ישראל רובצת תחת משאה, חייב לסייע לבעלים לפרוק ממנה את המשא, חנם אין כסף, משום שנאמר "עזב תעזוב עמו".

ולדעת רבא, חכמים אומרים, שיש כאן חיוב נוסף של צער בעלי חיים^א, כלומר יש חיוב מהתורה להושיע בעלי חיים מצערם. ולכן מהטעם הזה גם כן חייב לפרוק את משא הבהמה. ורבי יוסי הגלילי אומר שאין חיוב כזה, ואין חיובו של הרואה אלא משום הכתוב "עזב תעזוב עמו".

היה משא הבהמה יתר מכוחה של הבהמה לשאת:

לדעת רבי יוסי הגלילי, מאחר שנאמר בפרשה, "תחת משאו", למדנו, שלא נאמרה הפרשה אלא במשא הראוי לבהמה, אבל אין חיוב פריקה במשא שאינו ראוי לה. ומאחר שלדעתנו אין חיוב של צער בעלי חיים, אין שום טעם לחייב את הרואה לפרוק.

ולדעת חכמים, הרואה חייב לפרוק. או משום חיוב פריקה, כי אינם דורשים "תחת משאו", למעט משא שאין ראוי לבהמה, [ואז החיוב לפרוק משא כזה הוא בחנם ככל חיוב פריקה]. או שדורשים "תחת משאו" למעט משא שאין ראוי לבהמה מפרשת פריקה, אבל מחייבים משום צער בעלי חיים, [ואז יגבו מהבעלים שכרם, כי אינם חייבים לסייע לו חנם].

^א כתב החת"ס: נראה שלמדו זאת מהכתוב "ורחמיו על כל מעשיו", מיהו היינו מה שאינו לצורך האדם או לכבודו וממונו, שהרי נאמר "ורדו בדגת הים וכו'", והרי טוענים על הבהמה ורודים במקל, וכ"כ הרמב"ן בפרשת שילוח הקן, שלא הגיעו רחמי שמים על בעלי חיים כשהוא לצורך האדם.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

ב. אם אביו חכם קודם לרבו ולשאר בני אדם.

ג. רבו קודם לאביו [כשאין האב חכם], כי אביו הביאו לעולם הזה, ורבו מביאו לחיי העולם הבא. **לדעת רבי מאיר** הכוונה לרבו **שלמדו חכמה** [כלומר סברת טעמי המשנה הנקרא גמרא]. **ולדעת רבי יהודה** [שכמותו פסקו רבי יוחנן ועולא], הכוונה לרבו **שרוב חכמתו ממנו** [בין מקרא בין משנה בין גמרא]. **ולרבי יוסי** [שכמותו פסק רב ששת] **כל שהאיר עיניו אפילו במשנה אחת** נחשב כרבו.

ד. אביו קודם לשאר בני אדם.

זוהמא ליסטרוך הוא כף גדולה, שמסלקים בו זיהם הקדירה והקלחת לצדדים, וצידו אחד כף, וצידו השני מזלג, ולכן אינו מתבטל מתורת כלי לעניין טומאה, אלא אם ינטלו ממנו שני ראשיו.

שנינו במסכת תמיד, **שהפותח את ההיכל בשחרית, היו בידו שני מפתחות, אחד יורד לאמת השחי, ואחד פותח כוון, והכוונה בזה, שכדי לפתוח את דלת ההיכל מבפנים, היה עליו להיכנס להיכל דרך התא הסמוך להיכל מצד צפון, והיה פותח בדרכו שתי דלתות, את הראשונה, שדרכה נכנס לתא, היה פותח כשהוא מצידה החיצון, על ידי שהיה מכניס ידו עד בית השחי, דרך חלון שבקיר שליד הדלת, ופותח אותה מצידה הפנימי, ואת השניה שדרכה נכנס מהתא להיכל, היה פותח כוון, כלומר בלא טורח, כי היה המנעול מצידו הפנימי של התא, כלומר ממקום מעמדו.**

תלמידי חכמים שבבבל, אף על פי שאין אחד גדול מחבירו, מכל מקום מאחר שלומדים זה מזה, **עומדים זה מפני זה, וקורעים זה על זה** קרע שאינו מתאחה כדין תלמיד על רבו, ורק לעניין אבדה, אין מקדימים לשל אביהם אלא את של רבם המובהק [כדעת רבי יהודה].

רב חסדא ישב ארבעים תעניות על שהחליש את דעת רב הונא רבו, [שעל ידי שאלתו, היה רבו סובר, שמחשיב את עצמו, כאילו רבו צריך לו].

ורב הונא ישב ארבעים תעניות על שחשד את רב חסדא תלמידו, [שמחשיב עצמו כאילו רבו צריך לו].

מעלת העוסקים במקרא משנה וגמרא

העוסקים במקרא – מדה היא קצת, כלומר **מקיימים בכך**

כפיית היצר

לדעת האומרים חיוב צער בעלי חיים הוא מהתורה, חיוב פריקה קודם לחיוב טעינה, כי בפריקה יש גם צער בעלי חיים. ומכל מקום כל זה כששני הזקוקים לו שווים בעיניו, אבל אם היה אוהבו צריך לפרוק, ושונאו צריך לטעון, מצווה לטעון עם שונאו תחילה, כדי לכופ את יצרו, שכפיית היצר **עדיפה על צער בעלי חיים**.

התוס' כאן כתבו, שאין זה אלא במי ששונא שלא כדין, אבל כששונא אותו כדין, [שראה בו חטא], אין מצווה לסייע לו תחילה כדי לכופ את יצרו, כי רשאי לשונאו.

אולם במסכת פסחים כתבו התוס', שאף בשונא כזה יש מצווה לכופ את יצרו, כדי שלא ישנא אותו יותר מהראוי.

דף ל"ג

דינים הלמדים מהכתוב "רובץ" האמור בפריקה

"רובץ" ולא רבצן – רובץ הוא מי שבמקרה רבץ בפעם הזאת, ורבצן הוא מי שהורגל לרבץ, ומאחר שנאמר בפרשת פריקה **"רובץ"**, למדנו שאין חיוב פריקה אלא בבהמה שלא הורגלה לרבץ, [ולכן לדעת רבי יוסי הגלילי אין חיוב לפרוק אותה עם הבעלים. ולדעת חכמים אף על פי שפטור משום פריקה, חיוב משום צער בעלי חיים, ויגבה שכרו מהבעלים].

"רובץ" ולא עומד – ללמד שאין חיוב פריקה אלא בבהמה שרובצת תחת המשא, ולא כשעוד עומדת.

ראייה המחייבת לטעון ולפרוק עם חברו

מאחר שנאמר **"כי תראה"**, שמשמע אף מרחוק, ונאמר **"כי תפגע"**, שמשמע קרוב ממש, למדנו שהחיוב בא למי שרואה את חברו, ראייה שיש בה פגיעה, והיא מרחק של ריס [וי"ג רוס], שהוא אחד משבע ומחצה במיל. [מיל הם אלפיים אמה, וריס הוא 266.6 אמה, כמניין רי"ס]

סדר קדימה בהשבת אבדה

[ובפריקה ובפדיון שבויים]

א. שלו קודם לשל כל אדם, שנאמר **"אפס כי לא יהיה בך אביון"**, הזהר מן העניות, ולכן שלך קודם. ומכל מקום אף על פי שאינו מחויב לעשות לאחרים כשנוגע לו, יש לאדם להיכנס לפני משורת הדין, ולא לדקדק בדבר, אם לא בהפסד מוכח, שאם כן פורק מעליו עול גמילות חסד וצדקה, וסוף שיצטרך לבריות.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת בבא מציעא פרק שני [דפים כ"א-ל"ג]</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

האדם לתכליתו, הוא לימוד הגמרא.

למי שמחה ובושה לעתיד

הכתוב אומר, "שָׁמְעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמָרוּ אַחֲיָכֶם שְׂנְאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֵּד ה' וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ" (ישעיה ס"ו ה'). וכך דרשו רבי יהודה ברבי אלעאי.

"שָׁמְעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ", אלו תלמידי חכמים, ששימשו חכמים הרבה ללמדם טעמי משנתם, זה בזו וזה בזו, שאין הכל בקיאה בשוין. "אֲמָרוּ אַחֲיָכֶם", אלו בעלי מקרא. "שְׂנְאִיכֶם", אלו בעלי משנה, ששונאים את בעלי תלמוד, לפי שבעלי תלמוד אומרים על בעלי משנה שהם מבלי עולם, שמורים הלכה מתוך משנתם. "מְנַדִּיכֶם", אלו עמי הארץ שתלמידי חכמים שנואים ומתועבים להם כנדה.

שמה תאמר, פסק סברם ובטל סיכויים של כל אלו שאינם בעלי תלמוד, שהרי כך נאמר לבעלי תלמוד "אֲמָרוּ אַחֲיָכֶם שְׂנְאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֵּד ה'" ומשמע שכך אומרים כל השאר, אבל אין הדבר כן. תלמוד לומר "וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם" ולא "ואראה בשמחתכם", שכך אמר הנביא, **אני ואחיכם שונאים ומנדיכם, כולנו נראה בשמחתכם.**

ושמה תאמר ישראל יבושו, תלמוד לומר "וְהֵם יִבְשׁוּ", **אותם שהם נכרים שאינם ממנו, ואינם נקראים על שם ישראל יבושו, וישראל ישמחו.**

סליק פרק אלו מציאות

מצוות תלמוד תורה, ומכל מקום אינה המידה המשובחת, שלימוד המשנה והגמרא יפים ממנה, כי תלויים בגרסא בעל פה, ולולא לימוד המשנה והגמרא הם משתכחים.

העוסקים במשנה [פסקי הדינים] – **מעלתם גדולה מהקודמים** ונוטלים עליה שכר, **ואף על פי שלימוד הגמרא הוא הלימוד העיקרי** [כמבואר בהמשך], **לעולם הוי רץ למשנה**, ולא תעסוק רוב זמנך בגמרא, כדי שלא ישכחו המשניות^א.

העוסקים בגמרא [טעמי הדינים] – **אין לך מידה טובה ממנה**, כי כשידע האדם את טעמי המשניות, ידע את הדינים על נכון, וידע איזו משנה הלכה היא, ויש לסמוך עליה, וינצל מהעונש, שהרי שגגת תלמוד עולה זדון, כלומר מה שתלמיד חכם חוטא בשגגה, מחמת שטעה במשנתו, נחשב לו כעוון ופשע, ולא כשגגה, כי היה עליו לברר את טעם המשנה, ולכן הלימוד העיקרי שמביא את

^א לפי שמשרבו תלמידי שמאי והלל שהיו לפניו שלשה דורות, רבו מחלוקות בתורה, ונעשית כשתי תורות, מתוך עול שעבוד מלכיות וגזירות שהיו גוזרין עליהן, ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לברר דברי החולקים עד ימיו של רבי, שנתן הקדוש ברוך הוא לו חן בעיני אנטונינוס מלך רומי ... ונחו מצרה, ושלח וקבץ כל תלמידי ארץ ישראל, ועד ימיו לא היו מסכתות סדורות, אלא כל תלמיד שמע דבר מפי גדול הימנו גרסה, ונתן סימנים, הלכה פלונית ופלונית שמעתי משם פלוני, וכשנתקבצו אמר כל אחד מה ששמע, ונתנו לב לברר טעמי המחלוקת דברי מי ראויין לקיים, וסידרו המסכתות, דברי נזיקין לבדם, ודברי יבמות לבדם, ודברי קדשים לבדם, וסתם נמי במשנה דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן סתם, כדי לקבוע הלכה כמותם, לפיכך אמרו בגמרא, אין לך מדה גדולה מזו, שיתנו לב לטעמי המשנה. שבקו כולי עלמא מתניתין, מלחזור על גרסת משנתם. ואזלו בתר תלמודא, לחשוב בסברא. הדר דרש להו הוי רץ למשנה, לפי שירא פן ישתכחו המשניות, ויחליפו שמות החכמים, ובמקום חיוב יאמרו פטור, ובמקום אסור יאמרו מותר. [רש"י].